

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ЗАПОРІЗЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ**

**ФАКУЛЬТЕТ ІНОЗЕМНОЇ ФІЛОЛОГІЇ
КАФЕДРА ТЕОРІЇ ТА ПРАКТИКИ
ПЕРЕКЛАДУ З АНГЛІЙСЬКОЇ МОВИ**

**Кваліфікаційна робота
магістра**

**на тему : ОСОБЛИВОСТІ ПЕРЕКЛАДУ ІСТОРИЧНИХ ТЕКСТІВ
(НА МАТЕРІАЛІ КНИГИ П. ХЕММОНДА “RICHARD III AND THE
BOSWORTH CAMPAIGN”)**

Виконала: студентка 2 курсу,
групи 8.0350-2ап-з
спеціальності 035 Філологія
спеціалізації 035.04 Германські мови
та літератури (переклад включно)
освітньо-професійної програми
переклад (англійська)
Довбуш Анастасія Іванівна

Керівник к.ф.н., доц. Хацер Г. О.

Рецензент к.ф.н., доц. Маслова М. В.

Запоріжжя – 2022

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ЗАПОРІЗЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

Факультет іноземної філології

Кафедра теорії та практики перекладу з англійської мови

Освітній рівень магістр

Спеціальність 035 Філологія

Спеціалізація 035.041 Германські мови та літератури (переклад включно),
перша – англійська

Освітньо-професійна програма Переклад (англійський)

ЗАТВЕРДЖУЮ

**Завідувач кафедри теорії та
практики перекладу з
англійської мови**

к.ф.н., проф. Запольских С.П.

«_____» _____ 2022 року

З А В Д А Н Н Я
НА КВАЛІФІКАЦІЙНУ РОБОТУ МАГІСТРА
ДОВБУШ АНАСТАСІЇ ІВАНІВНИ

(прізвище, ім'я, по батькові)

1. Тема кваліфікаційної роботи магістра (проекту) «Особливості перекладу історичних текстів (на матеріалі книги П. Хеммонда “Richard III and the Bosworth Campaign”)» Керівник кваліфікаційної роботи (проекту) Погонець Вікторія Вікторівна, к.ф.н.

(прізвище, ім'я, по батькові, науковий ступінь, вчене звання)

затверджені наказом ЗНУ від «13» квітня 2021 року № 590-с _____

2. Строк подання студентом кваліфікаційної роботи (проекту)

31.12.2021 року

3. Вихідні дані до кваліфікаційної роботи (проекту)

лексично-стилістичні та граматичні особливості текстів історичного
направлення та специфіка їхнього перекладу _____

4. Зміст розрахунково-пояснювальної записки (перелік питань, які потрібно розробити): визначення сутності понять «текст» та «історичний текст» та його головні характеристики; розглянути лінгвостилістичні особливості англійських історичних текстів; описати переклад історичних текстів як підвид інформативних текстів; встановити лексичні особливості перекладу історичних текстів на основі перекладу твору П. Хеммонда “Richard III and the Bosworth Campaign”; проаналізувати передачу граматичних особливостей англійського історичного тексту на основі перекладу твору П. Хеммонда “Richard III and the Bosworth Campaign”;

5. Консультанти розділів кваліфікаційної роботи (проекту)

Розділ	Прізвище, ініціали та посада консультанта	Підпис, дата	
		Завдання видав	завдання прийняв
Вступ	Хацер Г.О., к.ф.н., доц.	07.05.2021	07.05.2021
Розділ I	Хацер Г.О., к.ф.н., доц.	03.06.2021	03.06.2021
Розділ II	Хацер Г.О., к.ф.н., доц.	15.07.2021	15.07.2021
Висновки	Хацер Г.О., к.ф.н., доц.	27.09.2021	27.09.2021

6. Дата видачі завдання: 22.04.2021 року.

КАЛЕНДАРНИЙ ПЛАН

№ з/п	Назва етапів кваліфікаційної роботи магістра	Строк виконання етапів роботи (проекту)	Примітка
1.	Пошук наукових джерел з теми дослідження, їх вивчення та аналіз; укладання бібліографії	квітень 2021	виконано
2.	Добір фактичного матеріалу	квітень 2021	виконано
3.	Написання вступу	травень 2021	виконано
4.	Написання теоретичного розділу	червень 2021	виконано
5.	Написання практичного розділу	липень 2021	виконано
6.	Формулювання висновків	вересень 2021	виконано
7.	Проходження нормоконтролю	грудень 2022	виконано
8.	Одержання відгуку та рецензії	лютий 2022	виконано
9.	Захист	лютий 2022	виконано

Автор роботи несе персональну відповідальність за відсутність в роботі несанкціонованих текстових запозичень (академічного плагіату)

Магістрант

_____ **А. І. Довбуш**
(підпис)

Керівник роботи

_____ **Г. О. Хацер**
(підпис)

Нормоконтроль пройдено

Нормоконтролер

_____ **В. В. Погонєць**

РЕФЕРАТ

Дипломна робота – 60 стор., 52 джерела.

Об'єктом магістерського дослідження є англомовні історичні тексти.

Предмет дослідження – лексичні, граматичні та стилістичні особливості передачі сучасних англомовних історичних текстів російською та українською мовою.

Метою дослідження є виявленні й аналізі особливостей перекладу історичних текстів.

Методи дослідження. Для пошуку та збору інформації з теоретичних питань визначення поняття «текст» використовувався описовий метод та порівняльний аналіз методичних матеріалів. Для виявлення особливостей перекладу англомовних історичних текстів – перекладацький аналіз.

У першому розділі подаються загальні відомості про теоретичні аспекти дослідження поняття «текст», та «історичний текст», описані лінгвостилістичні особливості історичних текстів, а також проаналізовано інформативний вид тексту як підвид історичного тексту.

У другому розділі описуються та аналізуються перекладацькі трансформації що використовуються при перекладі російською мовою; надаються особливості перекладу історичних англомовних текстів

Наукова новизна полягає у ґрунтовному аналізі специфіки перекладу англомовних історичних текстів з врахуванням семантичного, прагматичного, та структурних аспектів.

Практична значущість дослідження у магістерського дослідження полягає в тому, що його результати можуть бути використанні при розробці та викладання практичних та теоретичних курсів з теорії та практики перекладу з англійської мови, лексикології, спеціальних курсів для майбутніх перекладачів.

Ключові слова: *текст, історичний текст, стилістичні засоби, лексичні та граматичні прийоми відтворення.*

ЗМІСТ

ВСТУП.....	3
РОЗДІЛ 1 ТЕОРЕТИЧНІ АСПЕКТИ ДОСЛІДЖЕННЯ ПЕРЕКЛАДУ ІСТОРИЧНИХ ТЕКСТІВ.....	6
1.1 Поняття «текст» та «історичний текст».....	6
1.2 Лінгвостилістичні особливості англомовних історичних текстів.....	17
1.3 Переклад історичних текстів як підвид інформативного перекладу...	24
РОЗДІЛ 2 ОСОБЛИВОСТІ ПЕРЕКЛАДУ ІСТОРИЧНОГО ТВОРУ П. ХЕММОНДА «РИЧАРД ІІІ ТА БИТВА ПРИ БОСВОРТЕ	31
2.1 Лексичні особливості перекладу історичних текстів.....	31
2.2 Передача граматичних особливостей англомовного історичного тексту при перекладі.....	42
2.3 Стилiстичне вiдтворення англомовних iсторичних текстiв мовою перекладу.....	50
ВИСНОВКИ.....	61
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ.....	63

ВСТУП

Історичні джерела дають нам змогу отримати різноманітну інформацію про ту чи іншу особистість, суспільство, державу чи певну подію яка мала місце в історичну епоху. Писемні джерела в такому випадку мають не тільки функцію відтворення історії та культури народу, а й функцію міжмовної комунікації. Тому переклад таких текстів відіграє важливу роль, оскільки достовірний переклад надає нам можливість правильно сприймати та розуміти історичні події.

Детальним дослідженням проблеми перекладу історичних текстів та історичних термінів англійської мови займались З. Н. Мурадалієва, М. В. Торосян, О. Е. Хван, М. Айзенштат, В. В. Виноградов, Ю. Є. Комлева, А. Л. Стрізоє, В. Комісаров, Н. І. Міницький, В. Н. Сидорцов, Ф. К. Уракова, А. А. Мінаєва, А. А. Шаркова, Н. К. Яшина, І. Р. Гальперін, А. А. Бернацька, М. А. Тарівердієва, М. Є. Покровська, А. П. Міньяр-Белоручева, О. І. Уланович, І. І. Вербилович, Г. О. Винокур.

Актуальність роботи полягає в постійному розвитку як історичної науки, так і перекладницької і формуванню нових теорії, поглядів на проблему перекладу історичних текстів у контексті минулої епохи.

Об'єктом магістерського дослідження є англійські історичні тексти.

Предмет дослідження – лексичні, граматичні та стилістичні особливості передачі сучасних англійських історичних текстів російською та українською мовою.

Метою дослідження є виявленні й аналізі особливостей перекладу історичних текстів.

Для досягнення поставленої мети необхідно вирішити такі **завдання**:

1) визначення сутності понять «текст», «історичний текст» та його головні характеристики;

2) розглянути лінгвостилістичні особливості англомовних історичних текстів;

3) описати переклад історичних текстів як підвид інформативних текстів;

4) встановити лексичні особливості перекладу історичних текстів на основі перекладу твору П. Хеммонда “Richard III and the Bosworth Campaign”;

5) проаналізувати передачу граматичних особливостей англомовного історичного тексту на основі перекладу твору П. Хеммонда “Richard III and the Bosworth Campaign”;

6) дослідити стилістичне відтворення англомовних історичних текстів на основі перекладу твору П. Хеммонда “Richard III and the Bosworth Campaign”

Матеріалом дослідження стали оригінал та переклад твору П. Хеммонда “Richard III and the Bosworth Campaign”.

Методи дослідження. Для пошуку та збору інформації з теоретичних питань визначення поняття «текст» використовувався описовий метод та порівняльний аналіз методичних матеріалів. Для виявлення особливостей перекладу англомовних історичних текстів – перекладацький аналіз.

Наукова новизна полягає у ґрунтовному аналізі специфіки перекладу англомовних історичних текстів з врахуванням семантичного, прагматичного, та структурних аспектів.

Практична значущість дослідження у магістерського дослідження полягає в тому, що його результати можуть бути використанні при розробці та викладання практичних та теоретичних курсів з теорії та практики перекладу з англійської мови, лексикології, спеціальних курсів для майбутніх перекладачів.

Структура роботи. Магістерська робота складається зі вступу, двох розділів (теоретичного та практичного), висновків та списку використаної літератури.

У вступі подано загальні відомості про наукову працю, які включають умотивування теми, мети, завдань, актуальності дослідження, наукової

новизни, а також визначають об'єкт, предмет та надають структуру магістерської роботи.

У першому розділі подаються загальні відомості про теоретичні аспекти дослідження поняття «текст», та «історичний текст», описані лінгвостилістичні особливості історичних текстів, а також проаналізовано інформативний вид тексту як підвид історичного тексту.

У другому розділі описуються та аналізуються перекладацькі трансформації що використовуються при перекладі російською мовою; надаються особливості перекладу історичних англомовних текстів.

У висновках надаються узагальнені результати проведеного дослідження. Загальна кількість сторінок 61, кількість використаних джерел 67.

РОЗДІЛ 1

ТЕОРЕТИЧНІ АСПЕКТИ ДОСЛІДЖЕННЯ ПЕРЕКЛАДУ ІСТОРИЧНИХ ТЕКСТІВ

1.1 Поняття «текст» та «історичний текст»

Поняття «текст» як об'єкт дослідження в науці не має одного узгодженого більшістю науковців визначення. Як причину цього, дослідники вбачають складність одного всеохоплюючого пояснення. Кількість дефініцій поняттю «текст» налічується більше 300 й постійно зростає через розвиток лінгвістики та теорії тексту. Різні дослідники надають свої визначення, тому виокремимо головні з них:

- речення, які поєднані між собою різними типами лексико-граматичної і логічної послідовності і яка надає інформацію [Тураєва 2021, с. 27].

- повідомлення, що існує у вигляді такої послідовності знаків, яка має формальну зв'язність, змістовну цілісність і виникає на основі їх взаємодії формально-семантичної структури [Лукин 1999, с. 33].

- зв'язок щонайменше двох висловлювань, в яких може завершуватися мінімальний акт спілкування - передача інформації або обмін думками між партнерами [Огнева 2012, с. 62].

- письмове творіння, яка має автором одного учасника спілкування [Зарубина 1989, с. 22].

- твір мовленнєвого процесу, який володіє завершеністю, сформульований у вигляді письмового документа, літературно оброблений відповідно до типу цього документа, твір, що складається з назви (заголовка) і ряду особливих одиниць (надфразових єдностей), об'єднаних різними типами лексичного, граматичного, логічного, стилістичного зв'язку, що має певну цілеспрямованість і прагматичну установку [Гальперин 1981, с. 24].

- набір виразів, «що фактично використовуються; ці вирази роблять деякі знання явними, тоді як інші знання залишаються неявними, хоча все ще використовуються під час обробки». [Beaugrande, Dressler 1981 с. 63].

- семантична одиниця значення. [Halliday, Hasan 1976, с. 44].

- об'єднання комунікативних функцій, які організовані так, щоб досягти загальної риторичної мети. [Natim, Mason 1990, с. 76]

У роботі підтримується точка зору Тураєвої З. Я. й під текстом розуміється кількість речень, які несуть в собі певну інформацію та які об'єднані між собою лексичними, граматичними та іншими засобами.

Дослідники надають характерні риси текстів. Наприклад, тексти відрізняються від інших понять тим, що вони мають: а) письмову форму; б) змістовну й структурну завершеність; в) авторську установку (ставлення автора до описаних подій) [Лосева 1980, с. 28].

Також існують інші характерні риси:

1. Текст є продуктом мисленнєвого та мовного процесу.
2. Текст має два вигляди – усний та письмовий.
3. Текст має структурну жанрову цілісність, стилістичні, граматичні та лексичні особливості та комунікативний намір.
4. Зміст тексту має систематичну послідовність, яка підпорядкована мотивам ідеї.
5. Всі елементи тексту є взаємозалежними, логічнопов'язаними і підпорядковані реалізації задуму.
6. Текст повинен мати логічну завершеність. [Стативка 2020, с.120].

Окрім цього, до характеристики тексту входять так звані «структурні елементи»:

1. Речення – вважається основним та мінімальним елементом тексту. Згідно дослідникам, речення можна згрупувати за смисловими ознаками (лінійно-синтаксичними, фразовими, надфразовими).

2. Фрагменти – згруповані речення в більші блоки за смисловою структурою.

3. Великі фрагменти (частини, глави, параграфи, абзаци) – це більші об'єднані фрагменти тексту.

Логічний та смисловий зв'язок між різними фрагментами в тексті забезпечується відповідними лексико-граматичними засобами. [Sam 2020]

Будь-який текст має низку відмінних характеристик (Таблиця 1.1), які відрізняють його від інших лінгвістичних категорій [Яшина 2015, с. 235]

Таблиця 1.1

Головні ознаки тексту

Назва ознаки	Характеристика ознаки
<i>Завершеність</i>	текст повинен розкривати зміст, який у нього заклав автор, тема та зміст пов'язані між собою.
<i>Цілісність</i>	визначає поняття текст та має на меті єдність семантичного плану, з якого відбувається розвиток тексту. Завжди усвідомлюється і визначається людиною, що сприймає текст
<i>Змістовність/інформативність</i>	певна інформація, тобто повідомлення про щось; є «первинна» інформативність (смисловий вклад автора) і «вторинна (інформація, яку сприймає читач) незалежно від задуму автора, який повинен формувати текст таким чином, щоб його комунікативний намір сприймався адресатом належним чином.

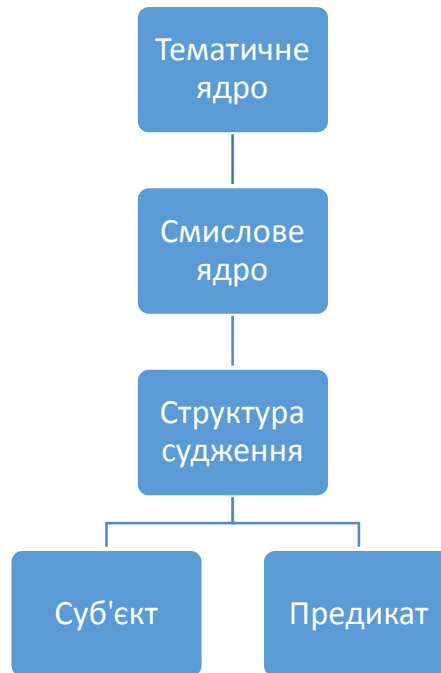
Продовження таблиці 1.1

<i>Стильова єдність</i>	Організовується в залежності від особливостей функціонального стилю (лексичні засоби, синтаксичні структури, граматичне оформлення тексту).
<i>Сверхфразові єднання</i>	певний відрізок, який може мати декілька самостійних речень, які об'єднані темою у смислові частини. Це можуть бути описи одного й того самого предмета; питання та відповідь; висловлювання.
<i>Лаконічність</i>	Це здатність коротко передати зміст. Одну й ту саму думку можна висловити за допомогою простого та складного речення. Передбачає стислість мови та інформаційну насиченість, яку слід відрізняти від надмірності, тобто вміти уникати тавтології та плеоназмів.

Кожен текст має композицію (з лат. “compositio” – розстановка, складання) – порядок використання структурно-змістовних частин тексту. Основні структурні компоненти тексту подані в Рисунку 1.1.

Рисунок 1.1

Структурні елементи тексту

Тематичне ядро є головною думкою та змістом тексту. Слідом за тематичним ядром, наступною ланкою є смислове ядро. Під ним розуміється сукупність ієрархічно впорядкованих структурних суджень. Судження, в свою чергу, представляють собою суб'єкти і предикати (різні судження щодо предметів чи явищ, їх властивостей, зв'язків та відносин). Суб'єкт відображає предмет судження (про що йдеться), а предикат присудок судження (що говориться про предмет). Відповідно, чергування суб'єктів і предикатів зрештою встановлює поступовий виклад тексту. [Уракова 2007, с. 32]

На даний момент існує проблема типологізації текстів, а також виділення ознак за якими можна класифікувати тексти. Всі спроби класифікації текстів зведені до основних, які ґрунтуються на виокремленні певних елементів:

1. Сильовий та функціональний елемент. Тобто, головною ознакою виступає сфера вживання текстів. Виділяють художні, офіційно-ділові, наукові, дипломатичні, публіцистичні, політичні та ін.

2. Структурний елемент. В його основі організація частин тексту, структура.

3. Елемент надання інформації. Інформація може бути надана словесно або через зображення. [Sam 2020]

Оскільки, існує значна кількість класифікацій текстів, є доцільним зазначити декілька з них. Перша типологізація наведена в Рисунку 1.2.

Рисунок 1.2

Типологізація текстів №1

Авторство	Приєм розкриття змісту	Спосіб передачі фабули
<ul style="list-style-type: none"> • Первинні • Вторинні • Первинновторинні 	<ul style="list-style-type: none"> • Моноперспективні • Поліперспективні 	<ul style="list-style-type: none"> • Безперервні • Перервні

В даній класифікації основні типи текстів поділяються за трьома категоріями:

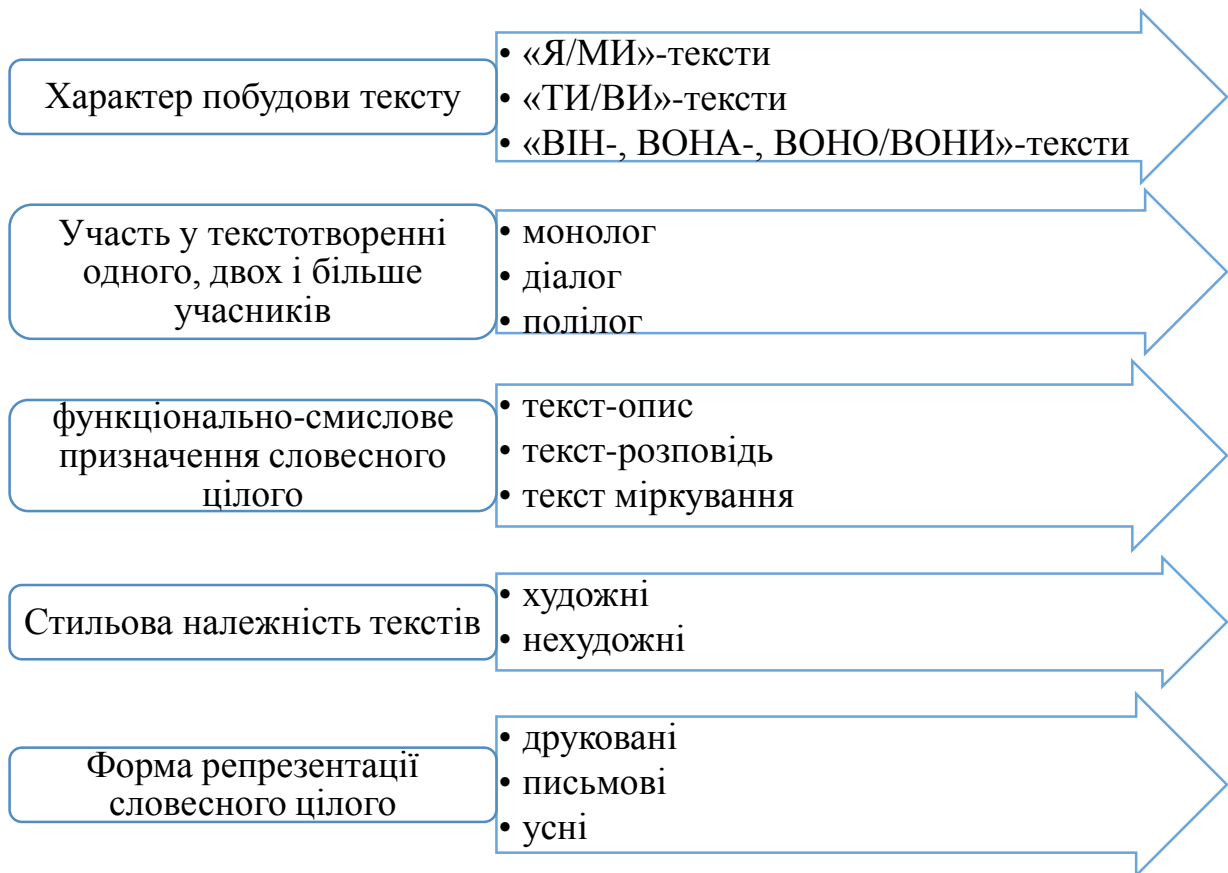
1) характером авторства: первинні (оригінальні); вторинні (перекази, версії переписаних з оригіналу текстів); первинновторинні (реферати, твори);

2) способом розкриття змісту: моноперспективні (які розгортаються в одній перспективі – запитання-відповідь, часовій, просторовій, діалогічній та ін.); поліперспективні (розгортаються одночасно в кількох перспективах – часовій і просторовій);

3) способом передачі фабули: безперервно-фабульні (немає авторських відступів і фонових вставок); перервані (є авторські відступи, вставки, коментарі). [Бернацкая 2009, с. 33]

Український дослідник Гриців Н. М. пропонує наступну класифікацію текстів:

Класифікація текстів за Н. М. Грицив

Перший тип текстів враховує особу (однини чи множини) від якої написаний текст. В залежності від групи це можуть бути: науково-технічна стаття, тексти інструкції, реферати та ін.

Для текстів другого типу головним критерієм є кількість авторів тексту. Наприклад: доповідь, ділові перемовини, наукова дискусія та ін.

Третій тип текстів включає функцію тексту (характеристика, лекція, дискусійна стаття та ін.)

Четвертий тип текстів враховує художні та нехудожні тексти і розглянуто детальніше нижче в Рисунку 1.4.

П'ятий тип текстів визначається за формою укладання: публічна промова, автобіографія, резюме. [Широва, Гончарова 2007, с. 123]

Художні та нехудожні тексти

Художні тексти

- епічні (роман, новела, оповідання, казка та ін.)
- драматичні (драма, комедія, мелодрама та ін.)
- ліричні (вірші, поема, балада та ін.)

Нехудожні тексти

- тексти офіційно-ділового стилю (постанови, договори, протоколи та ін.)
- тексти публіцистичного стилю (хроніки, репортажі, коментарі та ін.)
- художньо-публіцистичні (есе, нариси та ін.)
- тексти наукового стилю (дисертації, статті, наукові доповіді, реферати, словники, енциклопедії та ін.)

Історичний текст є одним з головних об'єктів суспільного та концептуального самопізнання, виступає важливим засобом підтримки соціальної традиції.

Становленню історичних текстів сприяла загальна жага людини до знання та його фіксування у письмовій формі. Окрім цього, причинами були прагнення осягти принципи та механізми функціонування природних явищ та предметів, усвідомити позицію людини у взаємодії з природою та соціумом.

До безпосередньо історичних текстів, існували міфологічні тексти, тобто міфи. Міфологічні тексти еволюціонували до історичних, а перехідним різновидом між ними були мемуари, хроніки, біографії, епоси. Ще в епоху античності існували різні підходи до розуміння визначення «історія» та безліч термінів («твір», «літопис», «праця»). Визначення історичного тексту в античній Греції було більшою мірою прагматичним донесення до сучасників і нащадків конкретної інформації.

Починаючи з XIX ст. соціально-культурна тема стає однією з провідних тем дослідження в історичних текстах, а з XX ст. об'єктом стає побутове життя людини. В цьому напрямі працювали такі дослідники як Шлейермахер

(інтерпретація як метод пізнання історії), В. Дільтей (метод «відчуття»), Г.-Г. Гадамер (пізнання історії через текст), П. Рікер (чим більше проводиться трактувань текстів, тим ближче історична наука до правди), Х. Уайт (уявлення як спроба розуміти історію), Ж. Дерріда (філологічний аналіз світу). [Сидорцов 2002, с. 68]

На даному етапі історіографія переглядає досвід історії в нових реаліях (соціальних, економічних та ін.). Історичний текст виступає спробою нового аналізу тлумачення попередніх інтерпретацій минулого. Він вже є так званим гіпертекстом, оскільки він має у собі посиланнями на роботи різних дослідників.

Історичний текст, як і кожен текст, має свою структуру. На Рисунку 1.5 зображена типова структура історичних текстів.

Рисунок 1.5

Структура історичних текстів

У вступі надається коротке пояснення історичних подій, про які далі буде йти мова. Під послідовністю дій розуміють опис історичних подій, який представляє їх хронологічний порядок. Особиста думка автора є умовним елементом структури історичного тексту, адже він може бути відсутнім.

Історичні тексти мають таку характеристику:

- 1) Історичний текст є насамперед текстом-переказом;
- 2) Елемент часової систематичності – події, які автор описує в тексті репрезентовані послідовно або хронологічно;
- 3) Підрядні речення часу – одна з характеристик історичних текстів вживання сполучників часу.
- 4) Наявність двох напрямлень – історичний текст має дві категорії, який виокремлює його серед інших типів тексту – художність та науковість. [White 2005, p. 151]

В основі типології історичних текстів лежить критерій художності. Тобто, існують художні та нехудожні тексти. Детальніше типологія представлена нижче на Рисунку 1.6.

Рисунок 1.6

Типологізація історичних текстів

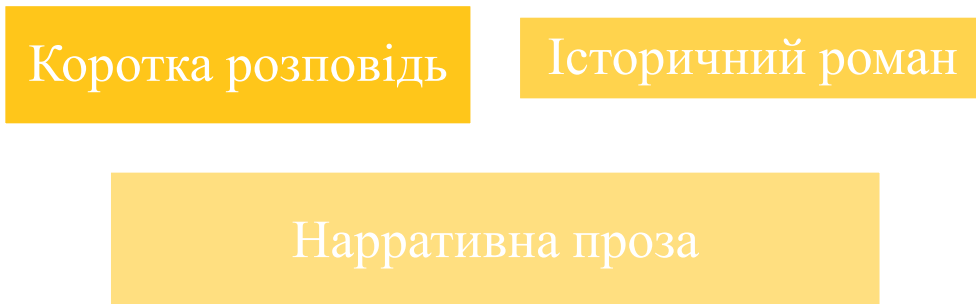

Тексти художньої історії мають у своїй основі ідеї та думки автора. Вони зосереджені на головних персонажах тексту, на розвитку їх внутрішнього світу. документальна історія заснована на об'єктивних даних.

Текстові класифікація художньої історії зображена на Рисунку 1.7

Рисунок 1.7

Текстова класифікація художньої історії

Коротка розповідь – в основному це придумана історія, яка є прямолінійною та невелика у розмірі.

Історичний роман – історична розповідь у формі прози, зазвичай великого об'єму.

Нарративна проза – розповідає історію через низку подій. Характеризується як просте, пряме, прозоре письмо, яке веде читача прямо до того, що сталося.

Тексти нехудожньої або документальної історії створені на базі об'єктивних даних. Персонажі таких текстів зображені тільки на основі історичних фактів. [Deimling 2014]

Виокремлюємо наступні види текстів:

1. Автобіографія – текст, який розповідає життєпис людини. Головна ознака – автор описує свою біографію.

2. Біографія – життєпис постаті, який складений істориком або дослідником цієї постаті (власне біографії, мемуари)

3. Історична довідка – загальна назва історичних текстів, які описують історичну подію та мають історичну цінність. Вони поділяються на власне історичні тексти (хроніки, аннали, державні акти, церковні книги та ін.) та історичні дослідження (написані істориками). [Лахвицкий 2010, с. 140]

Отже, ми визначили сутність поняття «текст», дослідили його основні ознаки, характерні риси та структурні елементи. Також розглянули різні класифікації текстів. Окрім цього, було досліджено становлення історичного тексту, проаналізовано його характеристику і структуру.

1.2 Лінгвостилістичні особливості англomовних історичних текстів

Переклад історичних текстів, як і взагалі процес перекладу, має у своїй основі зіткнення двох різних культур, які дають змогу представникам однієї культури дізнатися про іншу. Але історичні тексти несуть інформацію минулих епох, що може ускладнювати процес перекладу, оскільки історичний текст або джерело може бути продуктом «застарілої» мови.

Тобто, мова розвивається, змінюється, оновлюється протягом усього часу і для перекладача може виявитися складним завдання перекласти слова, вирази менш вживані у сучасній мові, особливо якщо в мові перекладу не має еквіваленту.

Історичні тексти характеризуються використанням значної кількості стилістично піднесеної лексики, архаїзмів, сполучників та складних слів. Окремо слід зазначити такі поняття як історизми:

- слово, яке не має синоніма у сучасній літературній мові і вийшло з ужитку через зникнення реалії, яку воно позначає [Голянич 2012, с. 94];

- слово чи стійке словосполучення, що означає предмети, процеси, явища, які вже зникли [Ефремова 2000, с. 232];

В зв'язку з тим, що нараховується значна кількість історизмів, їх тлумачення наведено в окремих словниках та існує класифікація цих історизмів, яка наведена нижче в Таблиці 1.2.

Окрім історизмів, використовуються також *архаїзми*. Щодо чіткого тлумачення цього терміну існують також різні дослідження та наступні тлумачення:

- лексична одиниця, що вийшла з вживання, хоча відповідний предмет (явище) залишається в реальному житті та отримує інші назви (застарілі слова, витіснені або замінені сучасними синонімами). Причина появи архаїзмів – у розвитку мови, в оновленні його словника: на зміну одним словам приходять інші. [Сомов 2002, с. 421]

– це застарілі слова, які були витіснені з активного вживання в мові іншими словами з тим самим значенням [Горєлов 1984, с. 123]

Таблиця 1.2

Класифікація історизмів

Вид історизму	Приклад
територіальні одиниці	повіт - powiat, уїзд - uезд та ін.
органи влади	князь - knyaz, цар - tsar та ін.
соціальні групи	поміщик - landlord, козак – cossacks та ін.
предмети повсякденного життя	шаровари - sirwal, жупан - żupan, хакама – hakama та ін.
предмети озброєння	mace – булава; sword – меч; visor – забрало та ін.
Гроші та ін.	динарій - denarius, цянь – cash, лян – tael та ін.

Існують різні класифікації архаїзмів. Зокрема:

1. Лексико-фонетичні архаїзми – це слова, які мають невелику різницю у вимові звука або наголосі з сучасним варіантом слова: *пеци* (в печі), *сей* (цей) та ін.

2. Лексико-словотворчі архаїзми – це слова, які відрізняються від сучасного еквіваленту суфіксом: *дружество (дружба)*, та ін.

3. Власне лексичні архаїзми: повністю застарілі слова: *чадо (дитина)*, *уста (губи)* та ін.

4. Семантичні архаїзми – це слова, які мають сучасне і застаріле значення. Наприклад: *худий* (сучасне значення характеризує вага людини, а застаріле значення характеризує негативний окрас «поганий») та ін. [Бажан 1977, с. 258]

На практиці мають місце декілька способів вживання архаїзмів – прямий та непрямий. Прямий спосіб вживання архаїзмів, коли вживаються архаїзми-реалії, коли не має еквівалента або синоніма. Непрямий спосіб, коли вживаються архаїзми-втрати або архаїзми-синоніми. [Абрамичева 2020, с. 47]

Окрім вищезазначених термінів вживаються також так звані *книжкові слова*:

– лексика, що має книжкове забарвлення [Апресян 1997, с. 322]

– не закріплені за певною вузькою сферою вживання, за певним видом писемного мовлення слова. [Меняйло 2015, с. 39 – 40]

Широко використовуються у всіх стилях. До них належать слова, що виражають загальнонаукові поняття і вживаються не в вузькому термінологічному значенні, а в широкому: *to pass the Rubicon, to speak at great length* та ін. вони є часто запозиченими з французької та латинської мов. [Гальперин 1981, с. 78]

Також особливо в історичних текстах присутні поняття, які в сучасній науці називають *реаліями* – «елементи побуту та культури історичної епохи та соціального ладу, державного устрою та фольклору даного народу, чужих іншим народам» [Ахманова 2004, с. 212].

Реалії – це слова і словосполучення, які називають об'єкти, характерні для життя одного народу і чужі іншому, які є носіями національного та історичного колориту, і не мають, як правило, точних відповідностей (еквівалентів) в інших мовах [Влахов, Флорин 2009, с. 123]

Реалії характеризують як певний предмет, об'єкт, який матеріально мав місце у минулому. Такі поняття також називають «безеквівалентною лексикою», вказуючи що їх майже неможливо перекласти, оскільки вони не мають ні «повних ні часткових відповідностей серед лексичних особливостей іншої мови». При цьому дослідники розмежують поняття «реалія» від поняття «термін», наголошуючи, що реалії мають цілісний зв'язок з культурою певного народу, є широкоживаними для мови цього народу і є чужими для інших мов. [Understanding History terms and concepts 2021]

Відмінними рисами реалії є приналежність її до певного історичного періоду. Ця ознака і лягла в основу класифікації реалій. Дослідники виділяють такі види класифікацій: предметна, зображена на Рисунку 2.1.

Рисунок 1.7

Класифікація реалій

Географічні реалії

- об'єкти фізичної географії (Essex – Ессекс, Irish Sea – Ірландське море)
- об'єкти пов'язані з діяльністю людини (dam - дамба, polder - польдер)

Етнографічні реалії

- побутові (cheesecake - чизкейк, suit - костюм)
- найменування понять мистецтва і культури (cricket - крикет, bagpipes - волинка)
- медицина (drug-store - аптека, salve - мазь)

Суспільно-політичні реалії

- адміністративно-територіальний устрій (provinces - провінції, lands - землі, oblasts - області),
- органи влади (parliament - парламент, police - поліція)
- військові поняття (reconnaissance військова розвідка)
- титули, стани (duke - герцог, Cossacks - козаки) та ін.

Тобто, в основі предметної класифікації лежить поняття про певний об'єкт. Окрім предметного виділяють також тимчасовий поділ реалій, який передбачає:

1. Сучасні реалії – одиниці, які вживає деяка мовна група. Це поняття, які мають місце в сучасному вжитку. Наприклад: *trend* – *тенденція*, *content* – *контент*.

2. Історичні реалії – одиниці, що також вживала певна мовна група, колектив, але в минулому: *jackboot* – *ботформ*; *tinder-box* – *трутниця*.

Місцева класифікація:

1) З позиції однієї мови розглядаються свої і сторонні реалії, які поділяються на національні (є загальновідомими), локальні (не є широкожитими), мікролокальні (використовуються в тій чи іншій місцевості);

2) Розглядаючи декілька мов реалії поділяються на зовнішні, які є чужими для обох мов і реалії, чужі для однієї мови і свої для іншого;

3) З тієї ж самої позиції (декілька мов), розглядаються регіональні реалії і інтернаціональні, присутні в лексиці багатьох мов, що ввійшли в їх словник, але були передані з допомогою транскрипції. [Огнева 2012, с. 87]

Таким чином, велика група понять і термінів вживаються для забезпечення *історизації*. Проте, надмірне вживання її може призвести до того, що читач не зможе зрозуміти змісту тексту, або деяких окремих уривків.

Тобто важливим стилістичним аспектом є так зване «дотримання часової атмосфери», або історизація тексту. Згідно цього принципу, перекладач повинен відтворити не тільки зміст, але і атмосферу минулої епохи, яка закладена у оригіналі.

Дослідники розрізняють два типи історизації повну або цілісну та неповну або часткову. Повна історизація характеризується тим, що перекладач прагне якомога найточніше передати цю часову дистанцію закладену в оригіналі. Але цей тип не часто використовується перекладачами, оскільки при відтворенні існує вірогідність наситити текст перекладу малозрозумілою для читача лексикою. Умовна історизація має на меті «баланс лексики», тобто історизувати текст, але при цьому читач повинен сприймати та розуміти інформацію в тексті.

Для вирішення цього завдання важливим є також поняття *модернізація* тексту. Модернізація це осучаснення тексту, наповнення його більш модерними словами. Але і в цьому випадку існує ризик переповнити текст сучасною лексикою і історична атмосфера порушиться разом з адекватним сприйняттям тексту. Тож для отримання адекватної часової атмосфери тексту, дослідники вважають правильним дотримуватись компромісу між модернізацією та історизацією. Правильне поєднання цих прийомів і є запорукою успішного перекладу. [Giaber 2015, p. 432]

В текстах історичного напрямку зустрічаються типові граматичні особливості:

-вживання прислівників способу дії, які характеризують процес виконання дії та зазвичай мають функцію «оживлення» історії. Більшість таких прислівників мають закінчення на -ly: (badly, tragically, gently, generally, highly та ін.), наприклад:

Poland had also 30 reserve infantry divisions, but these could not be mobilized quickly

У Польщі також було 30 резервних піхотних дивізій, але їх не можна було швидко мобілізувати.

-вживання прийменників часу, які показують час дії для послідовності подій у хронологічному порядку: in, at, on, by, during, for, after, before, until, from та ін. Наприклад:

When the King left for France...

Коли король Франції відправився до Франції...

After the fall of Acre...

Після того як Акри пали...

-прислівники на початку речення, перед основним дієсловом або після дієслова be: finally, then, soon, today, eventually, now, while, fortunately та ін.

Finally Thomas came in with his troops

Нарешті сер Томас прибув зі своїм військом.

-Часові стани.

Simple Past - використовується для опису окремих, завершених дій або подій у минулому:

*He **stayed** in Warwick for one week.*

*Він **пробув** в Уоріку тиждень.*

*The royal party probably **left** York soon after these events, probably on 20 or 21 September.*

*Королівська група, ймовірно, **залишила** Йорк незабаром після цих подій, приблизно, 20 або 21 вересня.*

-Past progressive - щоб вказати, що конкретна дія або подія виконувалася в певний момент у минулому:

*The rumour that Richard **was planning** to marry Elizabeth of Yor.*

*Чутки, що Річард **збирався** одружитись на Єлизаветі Йоркській.*

Would використовується, щоб вказати, що завершена дія або подія відбулася після іншої дії чи події у минулому (минуле чи майбутнє):

*Richard **would** have had time to pay a great deal of attention to them.*

*Річард **встиг би** приділити їм багато уваги*

-Також вживаються минулі пасивні часи [Kalisz 2017, с. 69]

*Elizabeth's only sibling, Princess Margaret, **was born** in 1930.*

*Єдина сестра Єлизабет, принцеса Маргарет, **народилася** в 1930 році.*

*During the war, plans **were drawn up** to quell Welsh nationalism by affiliating Elizabeth more closely with Wales.*

*Під час війни **було складено** плани придушення валлійського націоналізму шляхом тіснішого приєднання Єлизавети до Вейла.*

При дослідженні лінгвостилістичних особливостей історичного тексту ми визначили, що такі тексти характеризуються значною кількістю стилістично піднесеної лексики, вживанням архаїзмів, історизмів та застарілих слів. Окрім цього, ми з'ясували сутність понять історизація та модернізація та їх значимість при відтворенні текстів історичного напрямку. Також ми охарактеризували граматичні особливості історичних текстів, а саме вживання минулих часів, окремих конструкцій та прийменників часу.

1.3 Переклад історичних текстів як підвид інформативного перекладу

В перекладознавстві існують два типи перекладу, які часто протиставляються один одному – *художній переклад* та *інформативний переклад*. [Franco 2004]

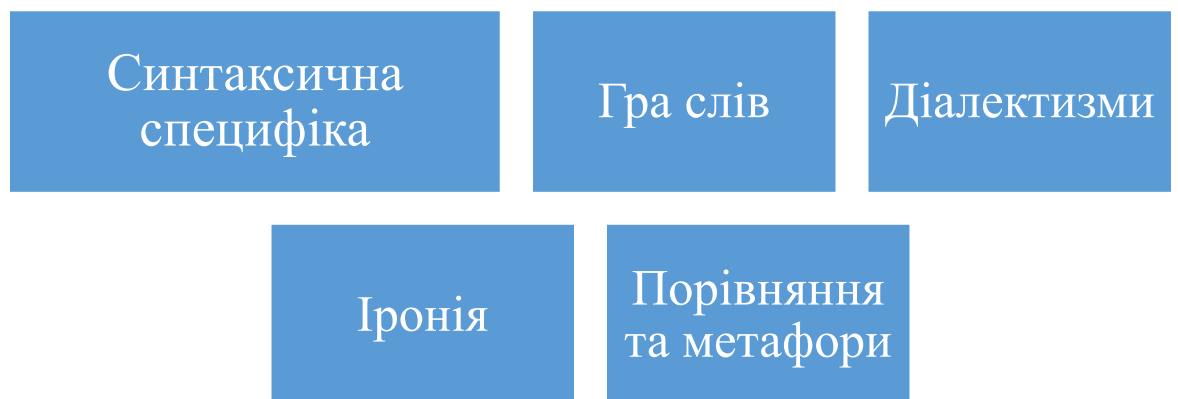
Художній переклад це відтворення текстів художньої літератури (проза, романи, фольклор та ін.) [Таривердиева 2018, с. 126]

Художній переклад - це переклад літературних творів, головною особливістю яких є відтворення індивідуального стилю та самобутності оригінального тексту, при якому повинен залишатися той самий естетичний вплив на читача, який має вихідний текст. [Огнева 2014, с. 75]

Особливості риси перекладу художнього тексту представлені на Рисунку 1.8

Рисунок 1.8

Основні риси художнього перекладу

При відтворенні художніх текстів важлива форма їх викладу, завдяки якій здійснюються головні функції такого перекладу естетичний та емоційно-експресивний вплив на читача. [Таривердиева 2018, с. 128]

Синтаксична специфіка. Ця риса характеризується особливостями структури речення та композиції тексту;

Гра слів. Ця особливість передбачає необхідність відтворити гумор

Діалектизми. Використовують для передачі особливостей діалектної мови і при відтворенні важливим є правильно передати їх стилістичне забарвлення.

Іронія. Ця риса відповідає за емоційного забарвлення тексту.

Порівняння та метафори - дають можливість зберегти авторську індивідуальність. [Willim 1999, p. 1285]

Типи текстів, які відтворюються художнім перекладом представлені нижче на рисунку 1.9

Рисунок 1.9

Типи художніх текстів

Типи художніх текстів		
епічні (роман, повість, розповідь та ін.)	ліричні (проза, поема, ода та ін)	драматичні (драма, комедія, трагедія та ін.)

Щодо визначення **інформативного перекладу**, то воно має такі формулювання:

-це переклад текстів, основною метою якого є передати певну інформацію, при цьому художній вплив оригіналу опускається. [Комиссаров 1990, с. 94]

-вид перекладу, що виділяється на підставі характеру перекладених текстів. Їх жанрово-стилістичної класифікації, характеризує переклад спеціальних (наукових, науково-технічних, документів тощо) текстів. [Нелюбин 2003, с. 156]

В контексті інформативного перекладу виділяють науковий переклад та переклад офіційно-ділових та суспільно-інформативних текстів, релігійних текстів та інших специфічних текстів. Детальніше їх класифікація надана нижче в Таблиці 1.3.

Таблиця 1.3

Класифікація текстів інформативного стилю

Науковий переклад	Тексти академічного, технічного та освітнього напрямлення (статті, монографії, наукові книги та ін.)
Офіційно-ділові тексти	Державні, юридичні та адміністративні документи (закони, постанови, акти та ін.)
Суспільно-інформативні тексти	Тексти культурної, соціальної і політичної тематики (промови політиків, політичні листування та ін.). Сюди також входять ЗМІ (газети, журнали, радіо і т. д.)
Релігійні тексти	Біблія, церковні акти, священні тексти та ін.
Історичні джерела	Стародавні джерела, хроніки, історичні нормативні та ін. документи

В контексті інформативного перекладу виділяються такі види перекладу, які залежать від специфіки тексту:

1) повний переклад – відбувається повне транскодування оригіналу, передається зміст оригіналу без пропусків і скорочень. Це тексти, зміст яких повинен бути донесений до читача в повному обсязі.

2) неповний або вибіркового переклад, що передає зміст оригіналу пропусками і скороченнями, але залишає ключові слова і тлумачення. Неповний переклад має підвид фрагментарного або функціонального перекладу - це скорочений переклад, який передбачає певні перетворення інформації тексту і являє собою переказ не цілого тексту, а лише окремого уривка або уривків тексту. Для якого характерно «опущення при перекладі

окремих частин оригіналу по моральним, політичним, ідеологічним чи інших міркувань практичного характеру». Такому виду перекладу характерно спрощення та пояснення структури та змісту оригіналу в процесі перекладу з метою зробити текст перекладу більш доступним для розуміння окремими групами читачів, що не мають відповідних знань.

Основна мета такого перекладу полягає зрозумілому та точному доведенні до читача вихідної інформації. Це досягається логічним викладом фактичного матеріалу, без стилістичних елементів, які широко використовуються в художніх творах. [Stocker 2017, p. 76]

Основні вимоги, яким має відповідати інформативний переклад наведені в Таблиці 1.4:

Таблиця 1.4

Вимоги до перекладу інформативного тексту

точність	Всі тези, що присутні в оригіналі, повинні бути точно передані у перекладі
стислість	Переклад має бути лаконічним та стислим
ясність	Переклад має бути зрозумілим
літературність	текст перекладу повинен відповідати офіційним канонам літературної мови, на яку здійснюється переклад

Тепер, коли ми визначили поняття художнього перекладу та інформативного перекладу та їх особливості, слід зупинитись на деяких особливостях історичного тексту.

В основі історичного тексту закладені такі поняття як *інформація* та *історичний факт*.

Інформація – це певні відомості про навколишній світ і процеси, які в ньому відбуваються, зафіксовані людиною у письмовому чи іншому виді. Характер інформації величезною мірою залежить від типу тексту. Тобто, в науковій літературі домінує інформація когнітивного типу, а в художній літературі важливим є емоційно-експресивний вплив на читача, який створюється художніми засобами. [Reis 2004, р. 99]

Історичний факт це подія, яка відбулась в минулому. Історичний факт характеризується фактичними особливостями, такими як об'єктивізм, локалізованість в часі та просторі. [Nagy 2014, р. 12]

Важливо зазначити ще аспект цього питання – процес розуміння історичного тексту. Розуміння текстів має на меті проаналізувати та розкрити ту систему істин, які є в основі текстів. Такі тексти залежать від соціального середовища, у якому вони формуються. Через різницю культур ми не можемо бути до кінця переконаними в правильності викладення інформації, закодованої в тексті.

Окрім міжкультурних та часових особливостей існує ще такий суб'єктивний фактор, під яким ми маємо на увазі особисте розуміння авторів історичних досліджень. Тому переклад історичних текстів знаходиться ще у «сфері діяльності двох дослідників: історика та перекладача». І відповідно до цього, перекладач повинен володіти ґрунтовними пізнаннями в історії досліджуваного періоду, народу чи країни, і повинен володіти знаннями та навичками перекладацької діяльності. [Комлева 2007, с. 56]

Класифікацію історичних текстів ми надавали в Розділі 1. В однієї з типів класифікації в основі лежить критерій художності. Тобто, існують такі тексти як історичний роман чи мемуари, які при відтворенні дослідники відносять до художнього перекладу, оскільки враховуються художні прийоми перекладу. Але в своїй основі вони мають події, які відбуваються на тлі певного історичного фону. Або ж історичні офіційні документи, які також вимагають інформаційного перекладу. Згідно цьому виникає питання, якого типу перекладу слід дотримуватись при відтворенні історичного тексту.

Деякі дослідники зазначають, що при відтворенні тексту перекладач може користуватись як одним видом перекладу, так і іншим. Тобто, при протипорівнянні видів перекладу можна спостерігати лише «основну функцію оригіналу». Однак, чітке розділення цих видів перекладів є складним процесом та іноді неможливим. Тому, оскільки Історичний текст може бути представлений як художнім викладом, так і офіційним документом, при відтворенні його перекладач може використовувати елементи одного виду перекладу або іншого, в залежності від типу та спрямування самого тексту. [Таривердиева 2014, с. 103]

Проведений аналіз художнього та інформативного виду перекладу, надав змогу виявити їх особливості та риси, що в свою чергу дало змогу констатувати, що історія лежить на перетині сфер художнього та інформативного перекладу.

РОЗДІЛ 2

ОСОБЛИВОСТІ ПЕРЕКЛАДУ ІСТОРИЧНОГО ТВОРУ П. ХЕММОНДА «РИЧАРД III ТА БИТВА ПРИ БОСВОРТЕ»

2.1 Лексичні особливості перекладу історичних текстів

Фактичним матеріалом магістерського дослідження став роман П. Хеммонда, історика та провідного авторитету у дослідженнях середньовічних англійських правителів, «Ричард III та битва при Борворте». У своїй книзі історик Пітер Хеммонд дає огляд політичних і військових подій, які привели короля Англії Річарда на престол і незабаром завершилися його смертю. Сама книга представляє собою наукову історичну працю.

У кожного стилю тексту є свої особливості перекладу: лексичні, граматичні, стилістичні. Під особливістю розуміються різні види трансформацій та способи їх втілення на практиці. Переклад тексту історичного напрямлення не є винятком.

Лексичні трансформації – це заміна перекладеної лексичної одиниці словом чи словосполученням іншої внутрішньої форми. Лексичні трансформації можуть поєднуватися, тому чітко розмежовувати їх не завжди вдається. Можна виділити такі лексичні трансформації: транскрипція, транслітерація, конкретизація, генералізація, прийом лексичного додавання, прийом опущення, прийом контекстуального перекладу, прийом антонімічного перекладу, прийом цілісного перетворення, прийом компенсації. [Комиссаров 1990, с. 88]

Транскрипція і транслітерація – це прийоми перекладу одиниць оригіналу шляхом відтворення її форми за допомогою букв мови перекладу. При транскрипції відтворюється звукова форма іншомовного слова, а при транслітерації його граматична форма. [Ермолович 2001, с. 221]

Елементи історичних текстів, що перекладаються за їх допомогою відображені на Рисунку 2.1.

Рисунок 2.1

Елементи історичних текстів, що перекладаються за допомогою транслітерації та транскрипції

Історичні власні імена мають свою традицію перекладу, при якій імена коронованих осіб традиційно перекладаються, а не просто транслітеруються. Наприклад, ім'я *James*, якщо його носить король, перекладається як *Яків*. Справа в тому, що до XIX століття імена англійських королів писалися латинською мовою, у тому числі й у самій Англії. При перекладі користувалися саме латинськими оригіналами. Крім того, на той час було прийнято перекладати імена відповідно до їх написання, а не вимови. Так з'явилися такі імена як *Яків*, *Георг*, *Генріх* та інші варіанти.

В роботі Пітера Хаммонда присутня велика кількість власних імен, зокрема імен королів та королев:

James III - Яков III;

Richard III – Ричард III;

Edward IV – Едуард IV;

Henry Tudor - Генрих Тюдор;

Queen Anne – королева Анна;

Queen Isabella – королева Ізабелла;

Queen Elizabeth – королева Єлизавета.

А також імена інших історичних постатей, які передаються шляхом транслітерації:

Thomas Vaughan – Томас Воган;

Thomas Rotherham – Томас Ротерем;

Robert Stillington - Роберт Стіллінгтон;

Окрім власних імен, в роботі автора наявна велика кількість англійських титулів та чинів, які передаються шляхом транслітерації і транскрипції.

Наприклад, титул *лорд*:

Lord Stanley – Лорд Стэнли;

Lord Strange - Лорд Стрэндж;

Lord Hastings – Лорд Гастингс;

Lord Rivers – лорд Риверс;

Lord Fitz Hugh – лорд Фиц-Хью;

Lord Lovell – лорд Лоувелл;

Lord Neville – лорд Невил.

Також присутні інші титули та чини, в яких частково використовується поєднання відповідника з транскрипцією та транслітерацією:

The Duke of Gloucester - герцог Глостер;

the Duke of Buckingham - герцог Бэкингем;

the Archbishop of York - архиепископ Йоркский;

Bishop of Lincoln - епископ Линкольнский;

Marquess Dorset - маркиз Дорсет;

Earl of Richmond - граф Ричмондом;

Duke of Somerset -герцог Сомерсет,

the Earl of Arundel - граф Арундел;

the Yorkshire knight - Йоркширський рыцарь;

Earl Marshal of England - граф-маршал Англіи;

Що стосується правил відтворення англійських імен українською, то зазвичай вони транскрибуються або транслітеруються. Проте, існує так звана історична традиція відтворення імен монархів, священників та біблійних персонажів. В такому випадку використовується засоби транслітерації:

King Charles - Король Карл;

King George - Король Георг;

King Henry - Георг Генріх;

Queen Elisabeth королева Єлизавета

Прізвиська людей майже завжди калькуються:

King Charles the Great - король Карл Великий;

King Edward the Confessor - король Едуард Сповідник;

Prince William of Orange принц Вільгельм Оранський.

Окрім власних назв людей в роботі зустрічається велика кількість географічні назв:

Stony Stratford - Стони Стратфорд;

Buckinghamshire – Бакинґемшир;

Northampton – Нортгемптон;

Brittany – Бретань;

Moorgate Fields - Мурґейтские поля;

Pontefract – Понтефракт

York – Йорк.

В українській мові значна кількість англійських географічних назв відтворюються також прийомом транскрипції:

Buckinghamshire Бакинґемшир;

Capetown -Кейптаун;

Dashwood - Деувуд;

Dandee - Данді;

Midway - Мідуей.

Окрім транскрипції використовуються також транслітерація, а в окремих випадках ці прийоми можуть поєднувати.

Генералізація. Цей прийом полягає у заміні одиниці мови оригіналу з вузьким (конкретним) значення на одиницю мови перекладу з ширшим значенням.

В даній роботі представлена невелика кількість прикладів генералізації:

*After their meeting Stanley returned to his **troops**.* [Hammond 2014, с. 79]

*После этой встречи Стэнли вернулся к своим **людям**.* [Степанов 2014]

Слово *troops* має значення:

-загін, група людей, війська. [Новый большой англо-русский словарь 1997, с. 77].

При відтворенні цього речення використано слово *люди*. В оригінальному тексті мова йде військовій події, але автор перекладу обрав інше, загальніше слово задля опису зв'язку між персонажем та своїми підданими.

*...his **native home and family** from who he had been long away'.* [Hammond 2014, с. 78]

*...«к своим **родным**, которых он уже давно не видел».* [Степанов 2014]

В даному прикладі опускається вираз *native home*, а слово *family*, яке має значення *сім'я, рід, діти, сімейство* замінено на більш загальне *родные*.

Конкретизація. Ця трансформація представляє собою заміну слова або словосполучення вихідної мови з більш широким предметно-логічним значенням на слово або словосполучення мови з більш вузьким значенням.

The equipment of the newly arrived York men was derided by the Londoners... [Hammond 2014, с. 27]

Снаряжение Йоркских ополченцев было осмеяно лондонцами... [Степанов М. В 2014]

В даному епізоді ми можемо спостерігати, як автор оригіналу використав вираз *York men* (букв. Переклад – людей з Йорку) і автор перекладу використовує вираз «Йоркских ополченцев» задля того, щоб вказати військову характеристику цих людей, тобто використовує засоби конкретизації.

Розглянемо ще один приклад:

*An agreement was now speedily made with the **town**, allowing the rebel army to march through...* [Hammond 2014, с. 69]

*Теперь **городские власти** быстро склонились к соглашению: в соответствии с ним, армии мятежников разрешалось проследовать через...* [Степанов 2014]

Слово *town* має значення *місто, містечко; жителі міста* [Новый большой англо-русский словарь 1997, с. 77].

В даному випадку замінено на більш конкретну форму - *городские власти*.

Інший приклад:

*...**homicide and unnatural tyrant**...* [Hammond 2014, с. 59]

*...**человекоубийцы и противоестественного тирана**...* [Степанов 2014]

Слово *homicide* має значення *вбивство, вбивця*. Для підкреслення характеру персонажа, використано слово *человекоубийцы*.

Описовий переклад. Цей прийом перекладу, полягає в описі засобами іншої мови певного поняття. Зазвичай, цей прийом використовується, якщо в мові перекладу або немає відповідного еквіваленту або поняття не є відомим чи широко поширеним.

*First you must put on **sabatons**...* [Hammond 2014, с. 89]

Прежде всего, ты должен наложить саботоны [металлические пластины, защищавшие ступни]... [Степанов 2014]

В даному прикладі автор використовує цей прийом, щоб роз'яснити читачу значення терміну *саботони*, оскільки цей термін є спеціальним і не використовується широко в сучасній мові.

*...then his **pennant** in his hand painted of St George or of Our Lady...* [Hammond 2014, с. 89]

*...а **флажок [пеннон]** с изображением Святого Георгия или Богородицы...* [Степанов 2014]

І в цьому уривку використано прийом описового перекладу для пояснення для терміну *пеннон*.

Прийом антонімічного перекладу. Це лексико-граматична трансформація, що супроводжується заміною лексичної одиниці вихідної мови на одиницю мови перекладу з протилежним значенням.

Not long after Tudor escaped to France... [Hammond 2014, с. 115]

Вскоре после того, как Тюдор бежал во Францию ... [Степанов 2014]

На даному прикладі спостерігається антонімічна заміна слів: *not long* має значення *недовго* і замінено в перекладі на слово *вскоре*.

their Christmas must have been rather depressing. [Hammond 2014, с. 40]

Вряд ли затворницы весело отметили Рождество. [Степанов 2014]

І в цьому прикладі використана антонімічна заміна слів: *depressing* має значення *депресивно*; в перекладі відтворено словом *весело*.

Лексичні додавання. Цей прийом полягає у використанні додаткових одиниць при відтворенні тексту на мову перекладу. Вони застосовуються для адаптації тексту перекладу з метою кращого розуміння тексту читачем.

В прикладі нижче надано приклад, в якому для уточнення додається вираз «[т. е. без ножен]»:

Then hang his dagger upon his right side, and his short sword on his left side in a round ring quite naked so that he can pull it out easily. [Hammond 2014, с. 89]

Затем повесь кинжал на его правый бок, а короткий меч вложи в круглое кольцо на его левом боку полностью обнаженным [т. е. без ножен], дабы он мог легко его выхватить. [Степанов 2014]

В даному уривку автор перекладу додає вираз *т. е. без ножен* для уточнення та кращого сприйняття тексту читачем.

Інший приклад:

And then his long sword in his hand... [Hammond 2014, с. 89]

А затем [вложи] длинный меч в одну его руку... [Степанов 2014]

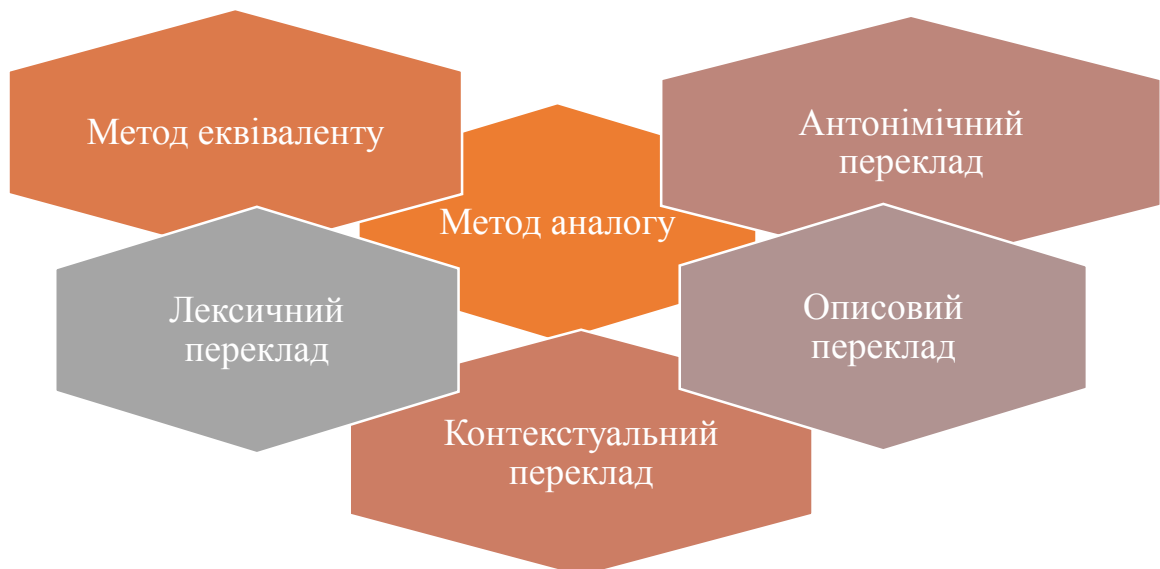
Так само, як і в попередньому випадку, був використаний прийом додавання для покращення розуміння інформації, закладеної в текст.

В роботі зустрічається велика кількість *фразеологізмів*. *Фразеологічна одиниця* – це поєднання слів, яке характеризується цілісністю та неподільністю, значення якого не може визначатися значенням окремо взятих слів та характеризується експресивністю та емоційним забарвленням. [Шепелева 2009, с. 69]

На Рисунку 2.1 показана класифікація способів відтворення фразеологізмів:

Рисунок 2.2

Способи відтворення фразеологізмів.

1. Метод еквіваленту. Еквіваленти в даному випадку поділяються на повні та неповні:

1.1 Повні еквіваленти повністю тотожні з одиницями перекладної мови

1.2 Часткові мають невеликі розбіжності.

2. Метод аналогу. Це фразеологічні одиниці, які мають однакове значення, але побудовані на іншому образі.

3. Описовий метод. Значення оригінальної фразеологічної одиниці відтворюється поясненням, описом або порівнянням.

4. Метод лексичного перекладу. Полягає у заміні фразеологізму лексемою при відтворенні, або навпаки.

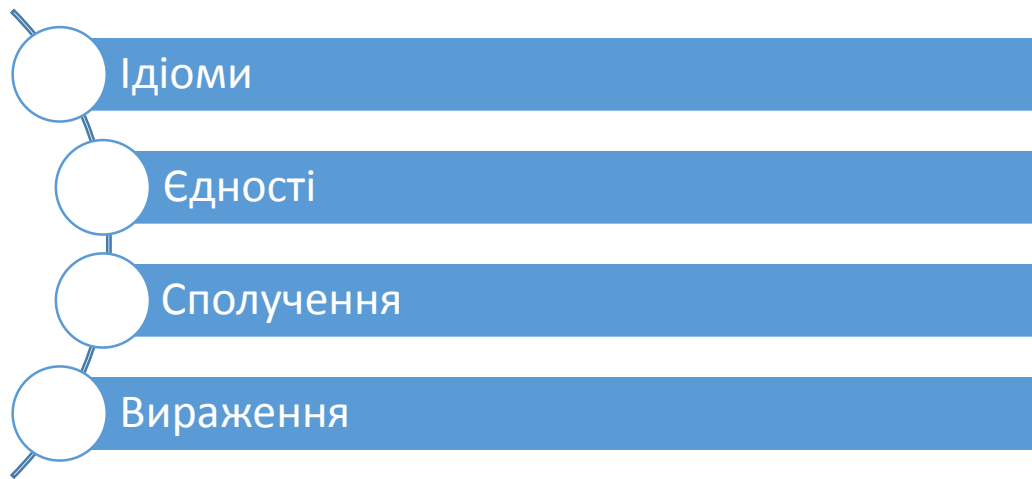
5. Контекстуальний переклад. Цей метод полягає у відтворенні оригінальної одиниці контекстним еквівалентом.

6. Антонімічний переклад. Це такий метод, при відтворенні якого семантика оригіналу змінюється на протилежну.

Класифікація фразеологізмів надана на Рисунку 2.3

Рисунок 2.3

Класифікація фразеологізмів

1. Фразеологічні сполучення – це вирази, які мотивуються прямим значенням слів, які ходять у вираз:

Наприклад:

*...always **at hand** to assist Gloucester with his advice and resources.*

[Hammond 2014, с. 22]

*...всегда находился у Глостера **под рукой**, чтобы помогать ему советами и средствами.* [Степанов 2014]

Вираз *at hand* має значення *близько* і в тексті відтворюється методом неповного еквіваленту *под рукой*. [Федоров 2008, с. 111]

Інший приклад:

*What really **lay behind** this coup is not clear.* [Hammond 2014, с. 17]

Неясно, что в действительности стояло за этим демаршем. [Степанов 2014]

Вираз *lay behind* має значення *стоит за, скривається за* відтворений неповним еквівалентом.

2. Фразеологічні єдності – «стійкі поєднання, значення яких частково пов'язане з семантикою складових компонентів, які використовуються в образному значенні» [Шепелева 2009, с. 70-72]

Розглянемо приклад:

The negotiations bore fruit at the beginning of March...

[Hammond 2014, с. 41]

Переговори принесли свої плоди в начале марта... [Степанов 2014].

Вислів *bear fruit* має значення *приносити плоди* і при відтворенні перекладач обрав повний еквівалент. [Федоров 2008, с. 211].

Інший приклад:

Interestingly Richard casts no doubt on the marriage... [Hammond 2014, с.

63].

Любопытно, что Ричард не бросает и тени сомнения... [Степанов 2014].

Вираз *cast doubt on* має значення *ставити під сумнів* [CACD 2009, с. 256] Цей вираз відтворений методом неповного еквіваленту *бросить тень сомнения* в значенні *сумніватися в чомусь* [Федоров 2008, с. 453]

Інший приклад:

They extolled King Richard above the skies. [Hammond 2014, с. 32]

Они выкрикивали поздравления и превозносили короля Ричарда до небес. [Степанов 2014]

Фраза *extol above the sky* має значення *хвалити* [Farlex Dictionary of Idioms, 2015, с 33] відтворено аналогом *підносити до небес*. [БТФСМ 2004, с. 577].

Інший приклад:

...to 'pinch Henry to the very stomach', [Hammond 2014, с. 58]

...«его ткнули прямо под дых» [Степанов 2014]

Вираз *to pinch to the stomach* має значення *удар под дых* ми можемо спостерігати, що при відтворенні був використаний метод еквіваленту.

Ще приклад:

...*but they all seem to have been taken unawares.* [Hammond 2014, с. 65]

...но все они, кажется, были застигнуты врасплох. [Степанов 2014]

Вираз *to take (someone) unaware* має значення *застигнуть врасплох*. [Словарь многих выражений, 2014]

А в наступному прикладі був використаний прийом лексичного перекладу:

This was dangerous for the king, because if the rebels seemed to be winning then his own men might start to panic and flee. [Hammond 2014, с. 103]

Это было опасно для него, потому что, если бы его людям показалось, что мятежники одерживают верх, они могли поддаться панике и удариться в бегство. [Степанов 2014]

Слово *flee* має значення *бігти, рятуватися втечею, уникати, зникати, пролетіти*. [CACD 2009, с 267]

Ця одиниця не знаходиться у фразеологічній конструкції, проте при відтворенні було вирішено використати тотожний за значенням фразеологізм. Вираз *удариться в бегство* має значення *втекти*.

Ще приклад лексичного перекладу:

The abortive rising of 1486 was only a foretaste of a much more dangerous one in 1487. [Hammond 2014, с. 118]

Неудачный мятеж 1486 года был только пробным камнем намного более опасного восстания, разгоревшегося в 1487 году. [Степанов 2014]

Слово *foretaste* має значення *передчуття, передбачати* замінюється метафоричним епітетом *пробным камнем*. [CACD 2009, с. 311]

Тож, ми можемо спостерігати, що в роботі найчастіше зустрічаються фразеологічні єдності та сполучення відтворюються фразеологізми методом еквіваленту та методом лексичного перекладу.

Як висновок можна сказати, що при відтворенні зустрічається значна кількість прийомів. Зокрема, для роз'яснення та уточнення використовувались прийоми лексичного додавання та конкретизації. Для досягнення лаконічності застосовувались прийоми антонімічного перекладу та генералізації. Окрім цього, для передачі власних назв, зокрема імен історичних персонажів, використовувались встановлені традицією прийоми транскрипції, транслітерації та калькування. Також, у ході аналізу було встановлено, що в оригінальному тексті присутня значна кількість історичних термінів і з метою роз'яснення був використаний прийом описового перекладу.

2.2 Передача граматичних особливостей англомовного історичного тексту при перекладі

Окрім лексичних прийомів відтворення англомовних історичних текстів, використовуються й граматичні прийоми. Граматичні трансформації - це прийоми перекладу, коли граматична одиниця оригіналі змінюється на одиницю іншої мови з іншим граматичним смислом. [Бархударов 1975, с. 83].

Види граматичних трансформацій представлені в Рисунку 2.4.

1. *Перестановка* - це зміна розташування мовних елементів у тексті перекладу в порівнянні з текстом оригіналу. Найбільш вживана зміна в даному випадку - це зміна порядку слів та словосполучень у структурі речення.

Сам процес перекладу потребує правильного визначення логічного розміщення мовних елементів у структурі речення. Англійське речення характеризується сталим та чітким порядком слів, на відміну від російського та українського. В англійському реченні порядок слів починається зазвичай із головних членів речення та закінчується другорядними. В українській мові та російській мові ця система може змінюватись.

Рисунок 2.4

Грамаптичні трансформації при перекладі

Наприклад:

The next day, Sunday, 21 August, according to the Ballad of Bosworth Field, the two Stanleys made their battle plans, and agreed to amalgamate their forces.
[Hammond 2014, с. 71]

Согласно «Балладе о Босвортском поле», на следующий день в воскресенье 21 августа, двое братьев Стэнли составили план битвы и решили объединить свои силы. [Степанов 2014]

В оригіналі частина *21 August, according to the Ballad of Bosworth* займає місце не на початку речення, а при відтворенні автор переставляє її саме на початок *Согласно «Балладе о Босвортском поле», на следующий день в воскресенье 21 августа.*

Ще приклад:

The city of York knew about the invasion by 16 August. [Hammond 2014, с. 71]

16 августа Йорк узнал о вторжении. [Степанов 2014]

В цьому випадку можна спостерігати як остання частина оригінального речення при відтворенні стає початком речення, оскільки, в тексті автор оригінального тексту наголошує саме на даті.

Інший приклад:

It is much more difficult to estimate numbers for the royal army. [Hammond 2014, с. 83]

Оценить численность королевской армии было трудно. [Степанов 2014]

В цьому прикладі відбувається перестановка при відтворенні: оригінальний вираз *It is much more difficult* при відтворенні отримує такий переклад як *было трудно* і переміщується в кінець, оскільки акцент робиться саме на цьому уривку в оригінальному реченні.

Ще приклад:

Tudor was some 3 miles from Richard's chosen position at dawn on 22 August. [Hammond 2014, с. 97]

На рассвете 22 августа Тюдор находился примерно в трех милях от позиции выбранной Ричардом. [Степанов 2014]

При відтворенні кінець оригінального тексту був перенесений на початок задля кращого сприйняття тексту читачем.

2. *Членування речення.* Цей прийом відтворення, який полягає у поділу оригінального речення на декілька речень.

Для англійських текстів розповідного характеру є властивим великі за обсягом речення, де розкривається думка автора.

В досліджуваній роботі часто зустрічаються об'ємні речення і для кращого розуміння інформації, автор перекладу використовує прийом поділу речення.

Розглянемо речення:

Further discussion in the council was about ruling the country while the king was a minor, as he was only a few months over 12 years of age and would need to have a guardian until he was old enough to rule for himself [Hammond 2014, с. 15]

Дальнейшие дискуссии в совете шли по поводу управления страной в период несовершеннолетия короля. **Несколько месяцев** назад ему исполнилось всего 12 лет, и он нуждался в опеке до той поры, пока не повзрослеет настолько, чтобы править самостоятельно. [Степанов 2014]

В даному прикладі відбувається поділ оригінального речення на дві частини. Цей прийом був здійснений задля уникнення перенасичення інформацією при ознайомленні з текстом. Тому, автор перекладу логічно виявив в вихідному реченні місце, де можливо використати прийом поділу.

Інший приклад:

*We do know that he made very good progress, **making forced marches** of anything up to 20 miles a day, and advancing via Llwyn Dafydd, Wern Newydd and Aberystwyth.* [Hammond 2014, с. 67]

Мы знаем, что Тюдор двигался с очень хорошей скоростью. Покрывая форсированным маршем примерно 20 миль в день, он проследовал через Ллвин Дафидд, Верн Ньюидд и Абериствит. [Степанов 2014]

Щоб не ускладнювати речення та не переповнювати його фактами, речення при відтворенні було також поділено на дві частини. Взагалі, в роботі автор використовує поділ речення саме на дві частини.

Ще приклади:

*Tudor urgently needed to be allowed into **the town** because if he were to be refused entry here, it would send a message to other English towns that he was not regarded as of great importance and consequently he might encounter more resistance from other towns than might otherwise have been the case.* [Hammond 2014, с. 69]

Тюдору срочно нужно было договориться о том, чтобы его впустили в город. Ведь если бы он получил отказ, другие английские города узнали бы из сообщений, что с ним не слишком считаются, и тоже оказали бы ему сопротивление. [Степанов 2014]

Як і в попередньому випадку, автор перекладу вибрав в оригінальному реченні уривок, який граматично можна перетворити на речення та не втратити смисл інформації.

Ще одне речення:

The royal army would have been a magnificent sight as it marched out of Leicester, probably with the chief officers in full armour and with heraldic banners displayed. [Hammond 2014, с. 79]

Когда королевская армия выступила из Лестера, она должна была являть собою великолепное зрелище. Вероятно, главные командиры ехали в полном латном облачении, с развернутыми знаменами. [Степанов 2014]

Як і в попередніх реченнях прийом поділу був використаний, задля кращого сприйняття інформації і запобіганню перевантаження тексту цією інформацією.

3. *Заміна*. Найбільш різноманітний та поширений вид перекладацької трансформації взагалі і історичний текст не є виключенням. До граматичних замін відносяться такі типи замін:

а) форм слова.

Часто при відтворенні з англійської мови перекладач вдається до перетворення пасивних конструкцій англійських речень в активні конструкції російської мови. Наприклад:

*One event in particular shows the seriousness with which cases of treasonous correspondence **were treated**.* [Hammond 2014, с. 52]

*Один случай, в частности, показывает, с какой серьезностью английские **власти относились** к распространению «изменнических» текстов.* [Степанов 2014]

В даному прикладі відбувається заміна пасивного стану на активний.

Інший приклад:

*Henry Tudor, now King Henry VII, spent two days in Leicester while essential **business was transacted**.* [Hammond 2014, с. 110]

*Генрих Тюдор, теперь король Генрих VII, провел два дня в Лестере и **предпринял** за это время ряд важных шагов.* [Степанов 2014]

В даному випадку також відбувається заміна пасивного стану на активний через правила побудови речення в російській мові.

Ще приклад:

***It has been suggested**, following Rous, that this ambassador...* [Hammond 2014, с. 29]

*Вслед за Раусом **некоторые исследователи высказывали догадку**, что этот посол...* [Степанов 2014]

Вираз *It has been suggested* в оригіналі не має конкретного підмета і для конкретизації пасивний стан був замінений на активний.

Ще приклад:

*At Haverfordwest Tudor **heard a rumour** that...* [Hammond 2014, с. 65]

*В Хаверфордвесте Тюдору **был донесен слух** о том...* [Степанов 2014]

Відбувається заміна активного стану на пасивний.

Ще приклад:

...the last day of Parliament, Richard was granted for life the usual tonnage... [Hammond 2014, с. 41]

В последний день своей работы...парламентарии даровали Ричарду пожизненное право... [Степанов 2014]

В даному випадку при відтворення пасивний стан був замінений на активний

б) частин мови. Наприклад:

*...the miraculous effects of the holy sacrament were denied to the **evil king**...* [Hammond 2014, с. 94]

*...что **королю-злодею** было чудесным образом отказано в святом таинстве...* [Степанов 2014]

В даному прикладі відбувається заміна конструкції прикметник + іменник на складний іменник. Такий самий спосіб був використаний і в прикладі нижче:

...*the heart of your poor exiled friend*. [Hammond 2014, с. 51]

...*сердце вашего бедного друга-изгнанника*. [Степанов 2014]

Інший приклад:

...*to 'pinch Henry to the very stomach'*. [Hammond 2014, с. 59]

...*как если бы «его ткнули прямо под дых»*. [Степанов 2014]

В цьому прикладі відбувається заміна іменника *Henry* займенником *его*, оскільки ім'я *Henry* згадується раніше і для уникнення повторення і був використаний прийом заміни.

Ще приклад:

And if I have such good speed and success... [Hammond 2014, с. 52]

И если я буду столь быстр и удачлив... [Степанов 2014]

В цьому прикладі відбувається заміна іменника на прикметник.

в) членів речення.

Наприклад:

The king ordered his artillery and also his archers to fire.

[Hammond 2014, с. 101]

По королевскому приказу, артиллеристы и лучники открыли стрельбу.

[Степанов 2014]

В даному прикладі відбулась заміна головних частин речення на другорядні через стилістичні особливості.

4. *Дослівний переклад* або нульова трансформація - переклад оригінального тексту на іншу мову шляхом заміни оригінальних одиниць тексту їх еквівалентів у мові, якою робиться переклад. [Нелюбин 2003, с. 90]

Розглянемо речення:

He stayed in Warwick for one week, during which he gave an audience to an ambassador Queen Isabella of Castille. [Hammond 2014, с. 29]

Он задержался в Уорике на одну неделю, в течение которой он дал аудиенцию послу королевы Изабеллы Кастильской. [Степанов 2014]

В оригіналі речення не є інформаційно переповненим, не наповнене складними конструкціями, які б потребували використання інших прийомів.

Тому, автор перекладу вирішив відтворити його прийомом дослівного перекладу.

Ще приклад:

From Warwick, Richard and Anne went to Pontefract and arrived about 24 August. [Hammond 2014, с. 30]

Из Уорика Ричард и Анна направились в Понтефракст и прибыли примерно 24 августа. [Степанов 2014]

В оригіналі речення має просту конструкцію і, як і в попередньому випадку, при відтворенні було вирішено не змінювати структуру речення.

Опущення – процес, при якому усуваються слова, які мають семантичну надлишковість з точки зору їх смислової наповненості. Прийом опущення вихідного тексту дає можливість здійснювати так звану «компресію тексту» - скорочення об'єму тексту. [Соломатина 2016, С. 75]

Наприклад:

It was performed by the king, after an elaborate ceremonial display begun in the minster by the Bishop of Durham celebrating mass. [Hammond 2014, с. 32]

Тщательно продуманное действие началось с того, что епископ Даремский отслужил мессу в кафедральном соборе. [Степанов 2014]

В даному прикладі вираз *it was performed by king* в тексті перекладу опускається, оскільки воно не має подальшого впливу на події в тексті і смисл речення не втрачається. Тому, автор перекладу вирішив, що цей уривок є зайвим.

Ще приклад:

Mancini says that the English bows and arrows were 'thicker and longer than those used by other nations, just as their bodies are stronger than other peoples' for they seem to have hands and arms of iron'. [Hammond 2014, с. 32]

Манчини говорит, что луки и стрелы у англичан «толще и длиннее, чем у других народов», словно бы руки у них сделаны из железа. [Степанов 2014]

В даному прикладі друга частина порівняння опускається, щоб уникнути експресивно-стилістичного насичення.

Граматичні трансформації, як і інші, часто можуть поєднуватись одна з одною. Наприклад, як в даному випадку відбувається поєднання декількох прийомів граматичної трансформації:

The city of York knew about the invasion by 16 August. [Hammond 2014, с. 71]

16 августа Йорк узнал о вторжении. [Степанов 2014]

Це речення вже згадувалось вище в роботі при розгляді прийому перестановки, але в ньому присутній також і прийом опущення. В оригіналі присутнє слово *city* яке має значення *місто*. Автор перекладу при відтворення усуває це слово, оскільки назва *York* уже згадувалась в тексті в значенні міста і для уникнення повторення було вирішено використати прийом опущення. [Новый большой англо-русский словарь 1997, с. 101]

Проведений аналіз граматичних прийомів відтворення дає можливість дійти висновку, що при перекладі переважає значна кількість використання такого прийому як членування одного речення на декілька. Такий прийом сприяв уникненню інформаційної перевантаженості тексту. Також, задля запобігання повторів були використані прийоми опущення та заміни. Окрім цього, при відтворенні були застосовані прийоми перестановки слів і словосполучень та прийом дослівного перекладу з метою дотримання правил граматики.

2.3 Стилiстичне вiдтворення англiомовних iсторичних текстiв мовою перекладу

Стилiстичнi трансформацiї в перекладi використовуються для досягнення в перекладi ефекту, який присутнiй в оригiнальному текстi - щоб викликати у читача таку ж саму реакцiю.

Види стилiстичних прийомiв зображенi на Рисунку 2.5.

Рисунок 2.5

Види стилістичних прийомів

1.Інверсія. Під цим поняттям розуміється зміна розташування слів у реченні. [Поспелов Г. Н., Николаев П. А., 1988]

В цьому прикладі змінено розташування слів:

...to be your good singular lord...[Hammond 2014, с. 71]

...быть вашим государем добрым и единственным...

[Степанов 2014]

Як ми можемо бачити, одиниці оригінального речення знаходяться в звичному граматичним правилам порядку, але при перекладі був використаний прийом інверсії для створення художнього ефекту.

Інший приклад:

...the king will be a good and gracious lord [to his wife and children] for he is called a full gracious prince...[Hammond 2014, с. 111]

...король будет добрым и милостивым повелителем [по отношению к моей жене и детям], ибо его **называют государем, исполненным милости**... [Степанов 2014]

В наведеному прикладі ми можемо спостерігати інверсію: вираз *a full gracious* у відтвореному варіанті переміщується в кінець. Цей прийом був використаний задля естетичного ефекту.

2. *Стилістичні додавання*. При відтворенні оригіналу, присутній такий прийом як додавання, особливо додавання різних епітетів. *Епітет* - слово або вираз, який надає характерного значення або смислового відтінку предмету чи явищу. [Словник української мови 1971, с 484.]

Стилістичні додавання епітетів мають на меті надати перекладу емоційно-експресивне забарвлення, тобто виконати прийом *експресивації*.

Наприклад:

*This **letter** was apparently written in the middle of February 1485.* [Hammond 2014, с. 71]

*Это **экстраординарное** письмо очевидно, было написано в середине февраля 1485 года.* [Степанов 2014]

В уривку при перекладі використано прийом додавання. Слово *экстраординарное* в значенні *незвичайний* підкреслює характер змісту згаданого в реченні листа для читача.

Інший приклад:

...trusting to the aid of his friends. [Hammond 2014, с. 71]

*...«**твердо** рассчитывая на помощь своих друзей»* [Степанов 2014]

В даному прикладі при відтворенні оригінального тексту перекладач додав слово *твердо*. Додане слово краще розкриває надію героя, яких чекає допомоги від своїх друзів.

Ще один приклад:

We desire and pray you... [Hammond 2014, с. 71]

*...мы **горячо** желаем и просим вас...* [Степанов 2014]

В цьому уривку додано слово «горячо», щоб показати сподівання героя на допомогу своїх союзників.

Інший приклад:

...wearing his crown at Epiphany. [Hammond 2014, с. 71]

...он демонстративно носил свою корону. [Степанов 2014]

Додане слово *демонстративно* тут більш вдало описує цілі та наміри героя.

Ще один приклад:

This was written in the Ricardian style, which has been described as ‘spirited’ – and it certainly is that. [Hammond 2014, с. 71]

Она была написана в том стиле Ричарда, который вполне справедливо характеризуется исследователями как «пылкий и бойкий». [Степанов 2014]

А в даному прикладі до слова *spirited*, яке має значення *живой, пылкий* було додано ще слово *бойкий*. Цей прийом був виконаний задля того, щоб дати більш розгорнуту характеристику персонажеві [CACD 2009, с. 741]

3. *Метафора* – художній засіб, при якому слова та вирази вживаються у переносному значенні на основі порівняння. [Словник української мови в 11 томах 1971, с. 687.]

В даній роботі метафори перекладаються варіантними відповідностями:

...to the great heaviness of this city... [Hammond 2014, с. 71]

...к великой печали города... [Степанов 2014]

Слово *heaviness* має значення *горе, депресія*. І для кращого стилістичного відтворення, перекладач використовує слово *печаль*. [CACD 2009, с. 532]

Ще приклад:

His army melted away. [Hammond 2014, с. 71]

Его армия быстро растаяла [Степанов 2014]

Вираз *melt away* має значення *зникнути* [CACD 2009, с. 654]. І при відтворенні цього виразу перекладач вирішив використати слово *растаяла*, щоб краще показати поразку згаданої в реченні армії.

4. *Модернізація* - це прийом відтворення історизмів, архаїзмів та застарілих слів відповідниками, які мають більш сучасне значення, що може послабити естетичну функцію оригіналу.

Наприклад:

...*as every man well knoweth*. [Hammond 2014, с. 71]

...*как каждому хорошо известно*. [Степанов 2014]

В оригіналі використано слово *knoweth*. Це архаїчна форма від третьої особи однини в простому неозаченому часі в значенні *знати*. Як відповідник йому використано слово *известно*. Це слово є більш сучасним від застарілого *ведомо*. Автор перекладу використав саме сучасніше слово, щоб уникнути насичення уривку застарілими словами. [БТФСМ 2014, с. 431]

Ще приклади:

Forasmuch as the king our sovereign lord hath certain knowledge...

[Hammond 2014, с. 71]

Король, наш суверен, располагает точными сведениями...

[Степанов 2014]

...*whereunto he hath no manner interest...* [Hammond 2014, с. 72]

...*к чему у него не было ровным счетом никаких поводов...*

[Степанов 2014]

В обох прикладах в оригіналі використаний архаїзм *hath*, який має значення *мати* в 3 особі однини теперішнього неозначеного часу і в обох випадках відтворюється сучасною лексикою.

Ще приклад:

...*Dame Katherine Swinford and of her double adultery begotten*'.

...*госпожи Катерины Суинфорд и рождена ею от двойного прелюбодеяния*».

Слово *begotten* є книжним і означає *родитись*. При відтворенні воно замінено більш сучасним стилістичним словом *рожден*.

5. *Синонімічна заміна*. *Синоніми* - це слова, що позначають те саме поняття або поняття дуже близькі між собою [Евгеньева 1981, с. 322]

Автор перекладу в своїй роботі часто використовує синоніми, наприклад:

...*your most loving kindness*. [Hammond 2014, с. 71]

...*вашу самую горячую поддержку*. [Степанов 2014]

Слово *loving* має значення *люблячий, ніжний*; а *kindness* - *доброта, послуга*. [CACD 2009, с. 757]

Це уривок листування між лордами і задля більш офіційного відтінку, автор і використав синонімічну заміну.

Ще приклад:

At the end of December 1483 Richard recruited William Clowke of Gelderland, 'gunmaker', [Hammond 2014, с. 71]

В конце декабря 1483 года Ричард нанял Вильгельма Клоука из Гельдерна, «пушечных дел мастера», [Степанов 2014]

Слово *gunmaker* має значення *оружейник, оружейный мастер*. [БТФСМ 2014, с. 544]

В даному прикладі використав заміну *оружейный* на більш конкретну *пушечный* і також сталий вираз *дел мастер*.

Ще приклад:

There is a tradition that afterwards Richard called Nottingham the Castle of his Care. [Hammond 2014, с. 71]

Сохранилось предание, что после этого Ричард стал называть Ноттингем «Замок моей печали». [Степанов 2014]

Слово *care* має значення *дбайливість, увага, догляд, тривога*. [CACD 2009, с. 211]

При відтворенні використано слово *печаль*. Оскільки автор оригінального тексту описує трагічні події пов'язані з історією назви замку, перекладач доцільно використав еквівалент з негативним значенням.

Інший приклад:

... *'as bad as could have been found anywhere'* [Hammond 2014, с. 81]

...*самыми отъявленными головорезами, каких только можно было найти*». [Степанов 2014]

В цьому прикладі був використаний прийом додавання слів:

1. *головорез*, що означає *бандит, розбійник*.
2. застаріле слово *отъявленными* в значенні *відомий*.

Прийом додавання був використаний для дотримання ефекту історизації.

Інший приклад:

*Perhaps the Thomas Maideford noted in the Coventry accounts as having later received 2s 6d for the **hurt** he **suffered** 'in the field' had carried the provisions to the field.* [Hammond 2014, с. 84]

*Позднее в счетах Ковентри будет отмечено, что ему выплатили 2 шиллинга и 9 пенсов за **ранение, полученное** «на бранном поле».* [Степанов 2014]

Слово *suffer* означає *страждати, відчувати*. У поєднанні з словом *hurt* (*біль, поранення*)цей вираз отримує більш поетичний, художній характер. Але при відтворенні було вирішено цей ефект знизити.

б. *Архаїзація* - це прийом відтворення сучасної лексики історизмами, архаїзмами та застарілими словами для передачі історичних реалій або для досягнення стилістичного ефекту.

Використання архаїзмів:

*... **for** there come many southern Lords and men of worship.* [Hammond 2014, с. 71]

*...**ибо** туда прибудет много южных лордов и весьма почтенных людей.* [Степанов 2014]

For має значення *оскільки; тому, що*. Відтворений застарілим словом *ибо*, яке має значення *тому,що*. [CACD 2009, с. 441]

Ще приклад:

*That this proclamation was necessary **is shown** by the letter.* [Hammond 2014, с. 71]

*То, что эта прокламация была необходима, **явствует** из грамоты.* [Степанов 2014]

Пасивна конструкція *is shown* має значення *показує* відтворений словом *явствуєт*, яке є застарілим і означає *стає відомим, очевидним*.

Ще один приклад:

...to whom we largely showed our true intent. [Hammond 2014, с. 71]

...коим мы широко открыли наши истинные намерения. [Степанов 2014]

Вираз *to whom* має значення *кому* [CACD 2009, с. 741] і при відтворенні було вирішено використати застаріле слово *коим*

Інший приклад:

...to help Henry in his 'victorious journey'. [Hammond 2014, с. 71]

...помощь Генриху VII в пору его «победносного похода». [Степанов 2014]

Слово *journey* в сучасному розумінні має значення *подорож, поїздка*. Але перекладач правильно використав застаріле його значення *військовий похід*.

Інший приклад:

...the king will be a good and gracious lord [to his wife and children] for he is called a full gracious prince... [Hammond 2014, с. 111]

...король будет добрым и милостивым повелителем [по отношению к моей жене и детям], ибо его называют государем, исполненным милости... [Степанов 2014]

В оригінальному реченні використовується слово *prince*, яке в сучасному розумінні має значення *принц, князь*. Але слово *prince* є архаїзмом і застаріле його значення *государь*, що і було правильно використано при відтворенні.

Ще приклад:

He explained that he intended 'to advance us towards our rebel and traitor the Duke of Buckingham to resist and withstand his malicious purpose'. [Hammond 2014, с. 71]

Он объяснял, что намеревается «двинуться на мятежника и предателя, герцога Бэкингема, чтобы противостоять его злым козням». [Степанов 2014]

Слово *purpose* має значення *ціль, намір; задум*. І в перекладі використано застаріле слово *козни*, задля кращої історичної стилізації.

Ще приклад:

...our *dearest* first born son Edward... [Hammond 2014, с. 71]

...нашому *дражайшему* первородному сыну Эдуарду... [Степанов 2014]

Слово *дражайшему* в значенні *дорогому, улюбленому* як аналог *dearest* – *найдорожчий*. [Словарь многих выражений, 2014]

Інший приклад:

Perhaps the Thomas Maideford noted in the Coventry accounts as having later received 2s 6d for the hurt he suffered 'in the field' had carried the provisions to the field... [Hammond 2014, с. 58]

Позднее в счетах Ковентри будет отмечено, что ему выплатили 2 шиллинга и 9 пенсов за ранение, полученное «на бранном поле». [Степанов 2014]

В даному прикладі використано прийом додавання – при відтворенні додано слово *бранное*. Це слово є застарілим та має значення *військовий, боєвий*. Воно було використано для уточнення пов'язаного з ним слова *поле*.

Інший приклад:

...with many words exhorted them to the fight to come'... [Hammond 2014, с.55]

...«многими словами воодушевлял их на *грядущую* битву»... [Степанов 2014]

Слово *грядущий* є книжним словом, яке було використано для відтворення слова *come*, яке має значення *наближатись*. Книжне слово було використано для історичного окрасу. [Словарь многих выражений, 2014]

7. Відтворення *алюзій*. Алюзія – це риторична та стилістична фігура, яка має у своєму складі захований натяк, тобто такий, який прямо не вказується. Алюзія може бути короткою, тобто представлена словом або довга, представлена словосполученням чи реченням. Дослідники виділяють алюзії міфологічні, біблійні, історичні та літературні.

В дослідницькій роботі можна знайти такі алюзії:

'The cat, the rat and Lovel our dog, Ruleth all England under a Hog'.

[Hammond 2014, с. 52]

«Кот, крыса и Лоувелл, наш пес, // Правят всей Англией под главенством Борова». [Степанов 2014]

В наведеному прикладі під назвами тварин розуміються історичні персонажі (Річард III та його радники, про яких і йдеться в тексті). Дана алюзія була відтворена за допомогою прийому додавання слова *главенством*, задля адекватного сприйняття тексту читачем.

Слід додати, що автор перекладу при відтворенні дотримувався більш дослівного ефекту, хоча й існує інший варіант перекладу, який часто зустрічається в роботах різних авторів:

«Кот... крыса... и собака Ловел под началом вепря терзают Англию» [Сомов 2002, с. 421]

Цей варіант перекладу має більший окрас вираження, але при відтворенні оригінальної алюзії в нашому досліджуваному тексті був обраний варіант, який є ближчим до оригіналу, що є доцільним відповідно до контексту фрагмента.

Ще приклад:

«*Jack of Norfolk be not too bold, For Dykon thy master is bought and sold*» [Hammond 2014, с. 52]

«Джек Норфолк, не будь так уж смел, / Ибо Дикон, твой хозяин, уже куплен и продан» [Степанов 2014]

В цьому уривку мається на увазі, що персонажа, якому адресоване це послання попереджають про можливу зраду в його оточенні. Ця алюзія відтворена за допомогою таких прийомів:

1. Додавання слів:

Слово *уже*. Цей прийом був використаний для того, щоб посилити акцент на вже завершеності дії;

Слово *уж*. Цей прийом був використаний для підкреслення та посилення слова *смел*.

2. Використання застарілої лексики: слово *for* має значення *для, тому що* було відтворено застарілим словом *ибо* для художнього історичного ефекту;

3. Прийом інверсії. В оригінальному реченні прядок слів *be not too bold* відтворюється перестановкою порядку слів *не будь так уж смел*.

Дана алюзія зустрічається в перекладах інших дослідників, зокрема Дружиніна А. В., проте вона відтворюється в ритмічному вигляді, наприклад:

«Ты боец, Джек Норфолк, но помни одно! Хозяин твой куплен и продан давно!» [Сомов 2002, с.421]

Проте автор перекладу дослідницької роботи використав саме прозу, що і є правильним з точки зору змісту тексту.

Підсумовуючи проведений аналіз стилістичних прийомів у тексті можна сказати, що при відтворенні використовувались різні способи стилістичного відтворення. Зокрема, найпоширенішими стилістичними фігурами в тексті є алюзії та метафори, які передаються прийомами стилістичного додавання, синонімічної заміни та вживанням варіативних відповідників задля адекватного сприйняття читачем. Окрім цього, задля підтримування естетичного ефекту та досягнення конкретики при відтворенні вживається прийом інверсії та прийом стилістичної заміни відповідно.

У процесі дослідження було також виявлено, що при відтворенні використовувались прийоми модернізації та архаїзації. Такі прийоми сприяли досягненню емоційно-стилістичного забарвлення та сприяли кращому ефекту історичної атмосфери тексту.

ВИСНОВКИ

В ході аналізу роботи ми визначили сутність поняття «текст», дослідили його основні ознаки, характерні риси та структурні елементи. Також розглянули різні класифікації текстів. Окрім цього, було досліджено становлення історичного тексту, проаналізовано його характеристику і структуру.

При дослідженні лінгвостилістичних особливостей історичного тексту ми визначили, що такі тексти характеризуються значною кількістю стилістично піднесеної лексики, вживанням архаїзмів, історизмів та застарілих слів. Окрім цього, ми з'ясували сутність понять історизація та модернізація та їх значимість при відтворенні текстів історичного напрямку. Також ми охарактеризували граматичні особливості історичних текстів, а саме вживання минулих часів, окремих конструкцій та прийменників часу.

Проведений аналіз художнього та інформативного виду перекладу, надав змогу виявити їх особливості та риси, що в свою чергу дало змогу констатувати, що історія лежить на перетині сфер художнього та інформативного перекладу.

У результаті дослідження лексичних прийомів відтворення ми встановили, що при відтворенні зустрічається значна кількість прийомів. Зокрема, для роз'яснення та уточнення використовувались прийоми лексичного додавання та конкретизації. Для досягнення лаконічності застосовувались прийоми антонімічного перекладу та генералізації. Окрім цього, для передачі власних назв, зокрема імен історичних персонажів, використовувались встановлені традицією прийоми транскрипції, транслітерації та калькування. Також, у ході аналізу було встановлено, що в оригінальному тексті присутня значна кількість історичних термінів і з метою їх роз'яснення був використаний прийом описового перекладу.

Проведений аналіз граматичних прийомів відтворення дає можливість дійти висновку, що при перекладі переважає значна кількість використання такого прийому як членування одного речення на декілька. Такий прийом сприяв уникненню інформаційної перевантаженості тексту. Також, задля запобігання повторів були використані прийоми опущення та заміни. Окрім цього, при відтворенні були застосовані прийоми перестановки слів і словосполучень та прийом дослівного перекладу з метою дотримання правил граматики.

Підсумовуючи проведений аналіз стилістичних прийомів у тексті можна сказати, що при відтворенні використовувались різні способи стилістичного відтворення. Зокрема, найпоширенішими стилістичними фігурами в тексті є алюзії та метафори, які передаються прийомами стилістичного додавання, синонімічної заміни та вживанням варіативних відповідників задля адекватного сприйняття читачем. Окрім цього, задля підтримування естетичного ефекту та досягнення конкретики при відтворенні вживається прийом інверсії та прийом стилістичної заміни відповідно.

У процесі дослідження було також виявлено, що при відтворенні використовувались прийоми модернізації та архаїзації. Такі прийоми сприяли досягненню емоційно-стилістичного забарвлення та сприяли кращому ефекту історичної атмосфери тексту.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

СПИСОК ТЕОРЕТИЧНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Абрамичева Е. Н. Архаизмы как средство исторической стилизации в переводе. *Теория языка. Филологический аспект*. Севастополь : СГУ, 2020, №02 (58), С. 44 – 51.
2. Бархударов Л.С. Язык и перевод (вопросы общей и частной теории перевода). Москва : Международные отношения, 1975. 240 с.
3. Бернацкая А. А. О понятии «текст». *Журнал Сибирского федерального университета*. Серия: Гуманитарные науки. Новосибирск : 2009, С. 30 – 37.
4. Влахов С. И., Флорин С. П. Непереводимое в переводе. Москва : Валент, 2009. 360 с.
5. Гальперин И. П. Текст как субъект лингвистического исследования. Москва : 1981, 139 с.
6. Голянич М. І., Іванишин Н. Я., Ріжко Р.Л., Стефурак Р. І. Лінгвістичний аналіз тексту. Івано-Франківськ : Сімик, 2012, 391 с.
7. Ермолович Д. И. Имена собственные на стыке языков и культур. Москва : Р. Валент. 2001, 431 с.
8. Зарубина Н. Д. Текст: лингвистический и методический аспекты. Москва : Рус. яз., 1981, 113 с.
9. Кожанов А. А, Россихина Г. Н. Лингвистическое понятие текста. *Филологические науки. Вопросы теории и практики*. Тамбов : Грамота, 2013. № (27): в 2-х ч. Ч. I. С. 83 – 87.
10. Комлева, Е. Ю. Проблемы и методы исторического перевода. Екатеринбург : УрО РОИИ, 2007, 211 с.
11. Комиссаров В. Н. Теория перевода (лингвистический аспект). Москва : Высш. шк., 1990, 321 с.

12. Королева Н. В. Артамонова Е.В. Особенности перевода синонимов. Сборник материалов с конференции «Вклад молодых исследователей в индустриально-инновационное развитие Казахстана». Усть-Каменогорск : 2011. URL: <https://articlekz.com/article/6749> (дата звернення 21.11.2021)

13. Ласінська Т. А. Стилістичні перекладацькі трансформації при відтворенні англійських архаїзмів в українських перекладах. *Science and Education a New Dimension. Philology*. Київ : Видавничий центр КНЛУ, 2018. №6. С. 33—35.

14. Лахвицкий. А.Н. Исторический текст: к проблеме становления. Волгоград : 2010, № 2, С. 137 – 141.

15. Лосева, Л. М. Как строится текст: пособие для учителей. Москва : Просвещение, 1980, 94 с.

16. Лексика русского языка: учеб. пособие. Москва : ФЛИНТА, 2013, 320 с.

17. Лукин В.А. Художественный текст: основы лингвистической теории и элементы анализа. Учебник для филологических специальностей вузов. Москва : Ось-89, 1999, 192 с

18. Меньяло В. В., Кравченко С. В., Кузнецова Е. О. Классификация историзмов английского языка с целью интенсификации аутентичных текстов исторической тематики. Вестник СПбГУ. Санкт – Петербург : 2015, № 9 (1), С. 33 – 39.

19. Миницкий Н. И. Текст исторического источника как объект междисциплинарного исследования. XXI век: актуальные проблемы исторической науки: материалы междунар. науч. конф., (г. Минск, 4 апр. 2004 г.), Минск : БГУ, 2004. С. 91–92.

20. Миньяр-Белоручева А. П., Покровская М. Е. Особенности перевода исторических терминов. Вестник ЮУрГУ. Серия «Лингвистика». Челябинск : 2013, том 10, № 2, С. 54 – 62.

21. Митрясова Я. В., Полетаева Е. Д. К вопросу об исторической стилизации в переводе. URL <https://wikienglish.ru/?p=203> (дата звернения: 11.11.2021)
22. Огнева Е. А. Художественный перевод: проблемы передачи компонентов переводческого кода: Монография. 2-е изд., доп. Москва : Эдитус, 2012. 234 с.
23. Сидорцов, В. Н. Проблема понимания исторического текста. *Крыніцазнаўства і спецыяльныя гістарычныя дысцыпліны*. Вып. 1 / рэдкал.: С. М. Ходзин (адк. рэдактар) [і інш.]. Минск : БДУ, 2002. С. 66–76.
24. Соломатина С.Ю., Грамматические трансформации при переводе текстов с английского языка на русский (на материале английских эссе). *Вестник Удмуртского университета*, 2016. Т.26, №6. С. 74 – 77.
25. Стативка, В. И. Текст в современной образовательной парадигме: теория и практика анализа текстовых категорий [Текст]: монография. Сумы : Университетская книга, 2020. 343 с
26. Стризое. А. Л. Исторический текст как научный нарратив. Волгоград : 2012, № 2 (22), С. 72 – 83.
27. Таривердиева. М. А. Информативный и художественный перевод: общее и разное. *Гуманитарные науки*. Москва : МГЛУ, 2008, №. 11 (804), с. 99 – 106.
28. Тураева З. Я. Лингвистика текста: Текст: Структура и семантика. Москва: ЛЕНАНД (Урсс), 2021, 136 с.
29. Уракова. Ф. К. Текст как объект лингвистики. *Культурная жизнь Юга России*. Краснодар : 2007, №6 (25), С. 26 – 41.
30. Федоров А. И. Фразеологический словарь русского литературного языка. Москва : Астрель: АСТ, 2008, 828 с.
31. Шепелева Е. В. Особенности перевода фразеологизмов. *Известия ПГПУ им. В. Г. Белинского*. Полтава : 2009, № 11 (15), С. 68 – 72.

32. Щирова И. А., Гончарова Е. А. Многомерность текста: понимание и интерпретация: Учебное пособие. Санкт-Петербург : ООО «Книжный Дом», 2007, 472 с.
33. Яшина. Н. К. Подход к переводу с позиции лингвистики текста. *Известия вузов. Серия «Гуманитарные науки»*, 2015, № 6 (3), С. 232-235.
34. Bianchi D., D'Arcangelo A. Translating History or Romance? Historical Romantic Fiction and Its Translation in a Globalized Market. *Linguistics and Literature Studies*. 2015. Vol. 3. No 5. P. 248 – 253.
35. Carroll R. The Trouble with History and Fiction. *M/C Journal*. 2011. Vol. 14. No 3. P. 66–77.
36. Deimling K. The Use of Terminology And Glossaries In Academic Translation, 2014. URL: <https://www.aclang.com/blog/digging-into-the-past-historical/> (accessed 12. 12. 2021)
37. De Beaugrande R., & Dressler, W. Introduction to text linguistics. London & New York : Longman, 2012, 223 p.
38. Erkinovna M. Kh. Experience Of Translating Historical Novels In Translation Studies. *The American Journal of Social Science and Education Innovations*. 2021. Vol. 3. No 06. P. 84–90.
39. Franco A. J. The Study of Technical and Scientific Translation: An Examination of its Historical Development, 2004. URL: https://jostrans.org/issue01/art_aixela.php (accessed 01. 11. 2021)
40. Giaber J. M. Implications of Lexical Choices in Translating Novels as Literary Texts. *Journal of Translation and Technical Communication Research*. 2015. Vol. 8. No 2. P. 415–443.
41. Halliday, M. A. K., & Hasan, R. Cohesion in English. English Language Series, London : Longman, 1976, 374 p
42. Hatim B., Mason I. Discourse and the translator New York : Longman, 1990, 431 p.
43. Juric R. S., Zancovich S. Intercultural communication in the translation of history texts. *Metodicki obzori*. 2010. Vol. 5. No 1. P. 31 – 44.

44. Kalisz R. Some Aspects of Translating History. *Humanistica. Świecie* : 2017, P. 67 – 78.
45. Languages Used In Medieval Documents, 2016. URL: <https://www.nottingham.ac.uk/manuscriptsandspecialcollections/researchguidance/medievaldocuments/languages.aspx> (accessed 04. 12. 2021)
46. Lehmann H. and Richter M. The meaning of historical terms and concepts. German. Historical Institute Washington, D.C. 1996. 70 p.
47. Nagy L. Historical Fiction as a Mixture of History and Romance: Towards the Genre Definition of the Historical Novel. *Prague Journal of English Studies*. 2014. Vol. 3. No 01. P. 7–17.
48. Reis H. “...and othere bokes tok me ...To reede upon”: Medieval Translation and Cultural Transformation. *Journal of Faculty of Letters*. 2004. Vol. 21. No 01. P. 95-105.
49. Sam A. Historical Story Text (Definition, Structure, and Examples), 2020, URL: <https://notesread.com/historical-story-text-definition-structure-examples/> (accessed 11.11.2021)
50. Stocker B. D. Historical Fiction: Towards A Definition. *Journal of Historical Fictions*. 2017. Vol. 01. No 02. P. 65–89.
51. Understanding History terms and concepts, 2021. URL: <https://www.education.vic.gov.au/school/teachers/teachingresources/discipline/english/literacy/Pages/understanding-history-terms.aspx> (accessed: 01. 12. 2021)
52. Vertan C, Walther v. Hahn. Proceedings of the Workshop on Automatic Text Simplification: Methods and Applications in the Multilingual Society. Dublin : 2014, p. 64–68.
53. Willim P. A. The Historian as Translator: An Introduction. *Journal of American History*. 1999. Vol. 85. No 4. P. 1283–1288.
54. White H. Introduction: Historical Fiction, Fictional History, and Historical Reality. *The Journal of Theory and Practice*. 2005. Vol. 9. No 2. P. 147–157.

СПИСОК ЛЕКСИКОГРАФІЧНИХ ДЖЕРЕЛ

55. Новый большой англо-русский словарь. New English-Russian dictionary: В 3 т. Под общ. рук. Ю. Д. Апресяна, Э. М. Медниковой. Москва : Русский язык, 1997, 1201 с.
56. Новый словарь русского языка. Толково-словообразовательный. Под ред. Ефремова Т. Ф. Москва : Русский язык, 2000, 384 с.
57. Словарь лингвистических терминов. О.С. Ахманова. 2-е изд., стер. Москва : Едиториал УРСС, 2004. 571 с.
58. Словарь многих выражений, 2014, URL: http://all_words.academic.ru (дата звернення 11.11.2021)
59. Словарь редких и забытых слов. Под ред. В.П. Сомова. Москва : Астрель, 2002, 605 с.
60. Словарь русского языка: В 4-х т. / РАН, Ин-т лингвистич. исследований; Под ред. А. П. Евгеньевой, 4-е изд., стер. Москва : Рус. яз.; Полиграфресурсы, 1999, 1012 с.
61. Толковый переводоведческий словарь. Под ред. Л.Л. Нелюбина. Москва : Русский язык, 2003, 156 с.
62. Українська радянська енциклопедія: Т. 1. / гол. ред. М. П. Бажан. Київ : Головна редакція УРЕ, 1977, 786 с.
63. (БТФСМ) Большой толково-фразеологический словарь Михельсона в 3 т. Москва : Си Этс, 2004, 2208 с
64. (CACD) Cambridge academic content dictionary. New York : Cambridge University Press, 2009, 1137 p.
65. (ODE) Oxford Dictionary of English. 2nd Edition (Revised). Oxford : University Press, 2006. 2088 p.

СПИСОК ДЖЕРЕЛ ІЛЮСТРАТИВНОГО МАТЕРІАЛУ

66. Ричард III и битва при Босворте [Питер Хэммонд] пер: Степанов. Москва : Евразия, 2014. URL: http://loveread.ec/read_book.php?id=51461&p=1 (дата звернення 13. 10. 2021)

67. Hammond P. Richard III and the Bosworth Campaign. Barnsley : Pen & Sword Military, 2014, 260 p.

SUMMARY

The presented paper is dedicated to the analysis of such a topical problem as features of interpretation of historical texts

The object of the work can be the English historical texts.

The main aim of the paper consists in analyzing the features of the interpretation of historical texts.

It determined the accomplishment of such objectives as:

-defining the essence of the concepts «text» and «historical text» and its main characteristics;

-consider the linguistic and stylistic features of English historical texts;

-establish lexical, grammatical and stylistic features of translation of historical texts on the basis of translation of P. Hammond's work "Richard III the the Bosworth Campaign".

The historical text has its own characteristic features, in particular, the structure and typology, which makes it possible to distinguish it from other types of text. Among the characteristic features, grammatical features (the use of past tenses, etc.) and lexical and stylistic features (the use of obsolete words, historicisms, etc.) play an important role. It should also be noted that the transfer of the historical spirit of the original text is of great importance when reproducing English-language texts of the historical direction.

***Keywords:** text, historical text, stylistic means, lexical and grammatical methods of interpretation.*

Декларація
академічної доброчесності
здобувача ступеня вищої освіти ЗНУ

Я, Довбуш Анастасія Іванівна,
студент(ка) 2 курсу магістратури, форми навчання заочна, факультету іноземної філології, спеціальність 035.041 Германські мови та літератури (переклад включно), перша – англійська, освітньо-професійна програма Переклад (англійський), адреса електронної пошти anasde46@gmail.com, - підтверджую, що написана мною кваліфікаційна робота на тему «ОСОБЛИВОСТІ ПЕРЕКЛАДУ ІСТОРИЧНИХ ТЕКСТІВ (НА МАТЕРІАЛІ КНИГИ П. ХЕММОНДА “RICHARD III AND THE BOSWORTH CAMPAIGN”)» відповідає вимогам академічної доброчесності та не містить порушень, що визначені у ст. 42 Закону України «Про освіту», зі змістом яких ознайомлений/ознайомлена; - заявляю, що надана мною для перевірки електронна версія роботи є ідентичною її друкованій версії; - згоден/згодна на перевірку моєї роботи на відповідність критеріям академічної доброчесності у будь-який спосіб, у тому числі за допомогою Інтернет-системи, а також на архівування моєї роботи в базі даних цієї системи.

Дата _____ Підпис _____ ПІБ (студент) Довбуш А. І.